

Kide

Lapin
yliopiston
yhteisölehti
3 • 2013

Vastalause!

TEEMA

Kriittisyys tieteen arvona

X-BORDER

Rajatonta nykytaidetta

ALKUPERÄISKANSAT

Pyhät paikat

TEEMA **Vastalause!**

Kriittisyys on yksi yliopiston keskeisistä arvoista. Akateemiseen maailmaan kuuluu kriittinen katse ja rohkeus kyseenalaistaa itsestäänselvyksiä. Mutta miten kritiikkiä käytännössä annetaan ja vastaanotetaan? Miten se vaikuttaa yliopiston työntekijöihin ja opiskelijoihin? Entä ruokkiiko kriittisyys itse itseään niin, että lopulta tärkeintä on vain kaiken vastustaminen?

Pääkirjoitus MAURI YLÄ-KOTOLA

9 **Tieteellinen kritiikki**

10 Tieteen tinkimätön ydin

16 **Arviointi koskettaa syvältä**

Kolumni SEIJA LAPPALAINEN

19 **Onko moniäänisen kritiikin aika ohi?**

20 **Kritiikki on hallintoa**

22 **Kriittisesti kuvataidekritiikistä**

POHJOISEN PUOLESTA

- 4 **Jälkiä** MARKKU HEIKKILÄ Norvajärven syksy
Sámegilli SANNA VALKONEN
Eamiálbmot ja etnikkalašvuohta – Alkuperäiskansa ja etnisyys
- 5 **Mie** Tietohallinnon uudistaja Manu Pajuluoma
- 6 **Aura** Pelastaako palvelumuotoilu julkiset palvelut?
Luovat Pesukarhu muistuttaa käsihygieniasta
- 7 **Arktis** Tutkijasta tarinaksi
Kolumni KATJA KETTU Kaukana kotoa
- 8 **Kiehin** OLLI TIURANIEMI
Arviot Kuvataidetta verkossa ja taiteen tarkoituksesta

Onnellisessa maailmassa
ohitse kulkevan nuoren naisen ei tarvitse hymyillä
eikä kerjäläismiehen pukeutua rikkinäisiin vaatteisiin.

KITEYTYKSET

- 26 **Taide** Nykkytaidetta vailla rajoja
30 **Tutkimus** Pyhien paikkojen äärellä
34 **Matkailu** Keskusteluja ja veneilyä Euroopan huipulla

VAKIOT

- 24 Tuokio
33 Eskon puumerkki **ANTTI SYVÄJÄRVI**
36 Huhuu? **Viihtyvyyys** syntyy toimivista tiloista
37 Kotisivu **Mielenhallintaa** tyhjällä kädellä
38 Alumni **Virkavelvoitteita ja pitkäjännitteistä** kehittämistä
39 Julkaisut
42 Väitökset
45 Lyhyet
54 Hiutaleita **KIRSTI LEMPIÄINEN** Onnellisuus ja sen puute

MARKKU HEIKKILÄ

tekijä

ANNA-LEENA MUOTKA

TIEDEVIESTINNÄN PÄÄLLIKKÖ
Arktinen keskus

Markku Heikkilä kirjoittaa Kide-lehden Jälkiä-palstaa.

"Lyhyt teksti vaatii kirjoittajaansa pysähtymään, jotta myös lukijan saa pysähtymään. Jälkiä-palsta on niin tiivis, että yrittäen ensin nähdä tekstin ikään kuin mielikuvana, tunnelmana. Aihetta on usein haettava pitkään, on tavallaan avattava aisteja. Kirjoitus itsessään voi sitten syntyä nopeasti, mutta toimivinta on tehdä ensin pikainen luonnostelu ja kypsyttyä se valmiiksi päivän parin päästä.

Olen etsinyt aiheiksi jotain pohjaiseen liittyvää hetkeä, jonka voi yleistää. Tällä ilmestymistahdilla voi olla ajassa, mutta ei päivässä kiinni."

TOIMITUS

Päätoimittaja

Olli Tiuraniemi
puh. 0400 695 418
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Teeman toimitussihteeri

Marjo Laukkanen
puh. 040 484 4296
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Toimittaja

Sari Väyrynen
puh. 040 571 1960
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Ulkoasu ja taitto

Irma Varrio
puh. 040 740 2237
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Valokuvat

Anna-Leena Muotka sekä Emilia Beaudonin kotialbumi, Marko Junntila, Jyväskylän maakunta-arkisto, Arto Liiti, Pertti Nisonen, Julius Oförsagd, Mauri Päänttjä, Jukka-Pekka Selin, Jaana Severid, Irma Varrio ja Mirja Väyrynen

Avustajat

Minni Haanpää, Markku Heikkilä, Heikki Huilaja, Rita Junes, Liisa Karintaus, Katja Kettu, Johan-Eerik Kukko, Merja Laitinen, Kalle Lampela, Seija Lappalainen, Elina Malinen, Mari Mäkiranta, Silja Nikula, Petteri Putkinen, Anne Ruonala, Antti Syväjärvi, Sanna Valkonen, Markus Ylikoski ja Mauri Ylä-Kotola

Lehti ottaa sitoumukset vastaan aineistoja mutta pidättää oikeuden muokata niitä.

JULKAISIJA

Lapin yliopisto/Viestintä
PL 122, 96101 ROVANIEMI

ILMOITUSVARAUKSET

Tarja Helala
puh. 040 528 6083
etunimi.sukunimi@ulapland.fi
Mediakortti: www.ulapland.fi/kide

OSOITTEENMUUTOKSET

tiedotus@ulapland.fi

Seuraava Lapin yliopiston Kide ilmestyy joulukuussa 2013.

Painos: 4200 kpl
Painopaikka: Erwego Oy, Rovaniemi 2013

ISSN 0787-0965

www.ulapland.fi/kide

Pohjoisen puolesta

Ajankohtaisia pohjoisia asioita, ilmiöitä ja ihmisiä.

jälkiä

Arktisen keskuksen tiedeviestinnän päällikön kynästä.

Norvajärven syksy

Alkusyksyn alkuilt Norvajärven rannalla. Varvikossa varhaisia puolukoita ja myöhäisiä mustikoita. Kiviaita, jonka takana kivinen rakennus, mausoleumi. Ei suljettuja ovia, vain luonnonvaloa. Lattiassa kalkkikivilevyjä, joihin on kaiverrettuna yli 2 500 nimeä. Laattojen alle on kannettu yhtä monen nuoren miehen luut. Laattojen päällä makaa muutamia kuivuneita kukkia. Joku on vielä jonkun heistä muistanut.

Saksalaisten sotilaiden hauta Rovaniemellä on vaikuttavin sisätila, jonka Suomessa tiedän. Etenkin silloin, kun paikalla ei ole ketään muita. Silloin siellä on vain syvä historia ja syvä hiljaisuus.

Syntynyt 1922, kuollut 1944. Sama toistuu yli kaksi tuhatta kertaa, vain pienin muunnellin vuosiluvuissa. Melkein kaikki ovat olleet parikymppisiä. Tänne haudatuilla ei koskaan ollut tilaisuutta nuoruuden vapaaseen ajatteluun, kuten ei heilläkään, jotka olivat rintaman toisella puolella.

Polkupyörän selkään ja takaisin. Syyria-syksynä tekisi mielellään jonkun ylevän johtopäätöksen. Mutta se, mitä nämä paikat eniten opettavat, on oppia epäilemään varmoja johtopäätöksiä.

Markku Heikkilä

SÁMEGILLII

Lappi universitehta sápmelaš dutkit čállet áigeguovdilis sápmelašvuhtii guoski fáttaid birra. Lapin yliopiston saamelaiset tutkijat kirjoittavat ajankohtaisista saamelaisuuteen liittyvistä aiheista.

EAMIÁLBMOT JA ETNIHKALAŠVUOHTA

Eamiálbmogat leat etnikkalaš joavkkut, geat juogadit dihtolágan eallinoktavuođa. Go hállojuvvo etnikkalaš joavkkuin ja daid meroštallamis, lea gažaldat álot olbmuid gaskasaš oktavuodain. Nappo das, mo olbmot áddejit iežaset earáid ektui, ja mo dat gaskavuodat dihttojit ja oidnojit beaivválaš gulahallamis. Nappo "eamiálbmot" ii leat objektiivvalaš, olbmuid gaskavuodain luovos entitehtta, man sáhtta gávdnat ovdamearkan virgeoapmahašregistaraid dahje sohka muora dutkamiin. Go jearaldat lea olbmuid gaskasaš oktavuodain ja kultuvrrain, etnikkalaš rájät eai goittotge leat goassige bissovaččat ja fásta, muhto dat ellet ja nuppástuvvet servodaga ja politiikkalaš diliid mielde. Dihto historjjálaš áiggiin joavkkut lávget ja rájät čavget, ja gaskkohagaid vuorrováikkuhus ja sirdáseapmi etnikkalaš joavkkus nubbái sáhtta leat oallege friija. Etnikkalašvuolta šaddá ja lea dáhpáhuvván geažos áigge, muhto dat ii sáhte ollašuvvat fáhkkestaga olbmo iežas dahje váldoálbmoga politiikkalaš mearrádusain. Sosiálalaš duodalašvuoda muhttašuvvan lea álot njoazit go politiikkalaš lihkašusaid riegeádeapmi.

Sanna Valkonen, dutki, Servodatdiehtagiid diedagoddi

ALKUPERÄISKANSA JA ETNISYYS

Alkuperäiskansat ovat etnisiä ryhmiä, jotka jakavat tietynlaisen kohtalonyhteyden. Kun puhutaan etnisistä ryhmistä ja niiden määrittelystä, on kyse aina ihmisten välisistä suhteista. Siis siitä, miten ihmiset ymmärtävät itsensä suhteessa toisiin ja miten nämä suhteet näyttäytyvät ja ilmenevät jokapäiväisessä kanssakäymisessä. Näin ollen "alkuperäiskansa" ei ole objektiivinen, ihmisten välisistä suhteista irrallaan oleva entiteetti, joka voidaan paljastaa esimerkiksi viranomaisrekisterejä tai sukupuuta tutkimalla. Koska kyse on ihmisten välisistä suhteista ja kulttuurista, etniset rajat eivät kuitenkaan koskaan ole pysyviä ja muuttumattomia, vaan ne elävät ja muokkautuvat yhteiskunnallisten ja poliittisten olosuhteiden mukana. Tiettyinä historiallisina hetkinä rivit tiivistyvät ja rajat tiukentuvat ja toisinaan vuoro vaikutus ja siirtyminen etnisestä ryhmästä toiseen saattaa olla hyvinkin vapaata. Etnistymistä tapahtuu ja on tapahtunut koko ajan, mutta se ei voi käydä yhtäkkiä henkilön omalla tai valtaväestön poliittisella päätöksellä. Sosiaalisen todellisuuden muuttuminen on aina hitaampaa kuin poliittisten liikkeiden synty.

Sanna Valkonen, tutkija, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

MANU PAJULUOMA

Tietohallinnon uudistaja

Liike-elämän palveluksesta Lapin yliopistoon rekrytoitu uusi tietohallintojohtaja Manu Pajuluoma törmäsi liike-elämän ja yliopiston väliseen kulttuurieroon, kun hän avasi tietokoneensa yliopistolla. Pajuluoma huomasi, että tietokoneesta puuttuivat pikaviesti- ja ryhmätyökalut.

– Yrityksissä läsnäolotyökalut, joihin kuuluvat mm. pikaviesti- ja ryhmätyökalut, ovat jo arkipäivää. Edellä mainittujen työkalujen avulla kollegat ovat helposti tavoitettavissa huolimatta siitä, missä työpisteessä he työskentelevät. Tietohallinnon palvelut ovatkin keskeisessä asemassa, kun organisaatiolle laaditaan esimerkiksi toimitilastrategiaa, Pajuluoma pohtii.

Pajuluoma ei näe organisaation tietohallintoa pelkkänä kulueränä ja passiivisena arjen palveluiden tuottajana vaan aktiivisena toimijana organisaation strategisessa kehittämistyössä.

– Näyttää siltä, että Lapin yliopistossa tietohallinnon painopiste on arjen palveluiden pyörittämisessä. Oma linjaukseni on, että tietohallinto pitää saada tukemaan entistä paremmin yliopiston strategiaa. Tämä onnistuu vain siten, että tietohallinnon painopistettä siirretään entistä enemmän toimintojen kehittämistyöhön, Pajuluoma sanoo.

Ensimmäisenä Pajuluoman työlliställä on tietohallinnon nykytilan analyysi. Sen jälkeen alkaa tavoitteiden määrittely ja priorisointi sekä toimenpide-ehdotusten laatiminen asetettuihin tavoitteisiin pääsemiseksi.

Tietohallinnon kehittämiseen ja ohjaamiseen Pajuluoma aikoo ottaa entistä voimakkaammin mukaan myös tiedekunnat ja yliopiston eri yksiköt, koska kehittämistarpeet liittyvät paljolti tutkimukseen ja opetukseen.

– Tässä suhteessa koen olevani eräänlainen sillanrakentaja yliopiston johdon ja tiedekuntien välillä, Pajuluoma sanoo.

Manu Pajuluoma muutti Rovaniemelle Espoosta. Rovaniemelle muuttoon vaikuttivat työpaikan ohella luonto ja elämisen laatu.

– Vaihdoin Espoosta Rovaniemelle muuttaessamme isompaan asuntoon. Rovaniemi on ihmisen kokoinen luontokaupunki ja turvallinen koulukaupunki nelihenkiselle perheellemme, Pajuluoma toteaa.

Olli Tiuraniemi

Pelastaako palvelumuotoilu julkiset palvelut?

Lapin yliopiston professori Satu Miettinen ja suunnittelija Hanna-Riina Vuontisjärvi vetävät IDEALL-hanketta, jossa tutkitaan palvelumuotoilun hyötyjä käyttäjälähtöisessä tuotteiden ja palveluiden kehittämistyössä.

– Muotoiluprosessin painopiste on siirtynyt viime vuosina yhä suuremmissa määrin tuote- ja palveluideoiden kehittämiseen yhdessä käyttäjien kanssa. Prosessin myötä myös muotoilun tutkimus on keskittynyt entistä enemmän käyttäjälähtöisten tuote- ja palveluideoiden tutkimiseen. On selvää, että tässä prosessissa käyttäjän ymmärtäminen ja käyttäjätieto ovat entistä suuremmissa arvossa, Satu Miettinen sanoo.

Keskeisiä ja ajankohtaisia teemoja julkisten palveluiden kehittämisessä ovat käyttäjälähtöisyys, kuntalaisten osallisuus, palveluiden yhdessä tuottaminen, yhteisöllinen budjetointi sekä sektorirajat ylittävien palvelukokonaisuuksien tuottaminen.

– Palvelumuotoilun käyttäminen julkisten palveluiden kehittämisessä onkin yksi tulevaisuuden trendeistä, Hanna-Riina Vuontisjärvi sanoo.

Palvelumuotoilu auttaa esimerkiksi kuntalaisia ja kuntien sidosryhmiä löytämään uusia innovaatioita palveluiden kehittämistyössä.

– Tässä työssä korostuvat ketterä teknologia sekä muotoilun ja taiteen keinojen hyödyntäminen, Miettinen sanoo.

Olli Tiuraniemi

LUOVAT

Pesukarhu muistuttaa käsihygieniasta

“Käsihygieniasta huolehtiminen on merkittävin keino ehkäistä tautien leviäminen potilaasta toiseen”, toteaa ylilääkäri Markku Broas. Mutta millainen juliste muistuttaisi käsihuuhteen käytöstä iskevästi? Ongelma asetettiin graafisen suunnittelun opiskelijoille Kuvan viestit -kurssilla. Taustaan ja käyttöympäristöön perehdyttiin sairaanhoitaja Minna Laakson johdolla, jonka jälkeen analysoitiin aiempien kampanjoiden tyylejä.

Lapin sairaanhoitopiiri valitsi Lapin yliopiston graafisen suunnittelun opiskelijoiden valmistamista ehdotuksista neljä parasta äänestystä varten, kuultuaan ensin myös Pohjois-Karjalan sairaanhoitopiirin kommentit. Äänestykseen osallistui 355 henkilöä. Ikäryhmittäin jaoteltu äänestystulos antoi julisteiden vastaanotosta arvokasta palautetta.

Potilaat, vierailijat ja henkilökunta äänestivät parhaaksi Milla Vesilahden pesukarhuideaan perustuvat julisteet. Vesilahden suunnittelemat julisteet ja pöytäständi otetaan käyttöön Lapin keskussairaalassa. Eläinhahmollaan Vesilahti halusi keventää painavaa asiaa. Hän kertoo saaneensa vaikutteita työhönsä opiskelijavaihdosta Japanista, jossa eläinhahmot ovat hyvin suosittuja.

Silja Nikula

TUTKIJASTA TARINAKSI

Miten kertoa tutkimuksesta niin, että se kiinnostaisi muitakin kuin tutkijoita? Ongelmaa ei ole, jos tutkimuksen tulokset ovat yleisesti kiinnostavia, mielellään jopa hätkähdyttäviä. Suuri osa tutkimuksista on kuitenkin sellaisia, joita ei voi tiivistää kaikkia kiehtoviksi tuloksiksi ja joiden merkitys ei heti avaudu ulkopuolisille.

Arktisen keskuksen tiedeviestintä herättelee kiinnostusta tutkimukseen multimedialla, joka kertoo tutkijoiden polveilevista matkoista ihmisinä, urillaan ja tutkimuskentillä. Ensimmäinen tarina kertoo, miten Marsiin halunnut lapsi päätyi isona jäätutkijaksi ja alkoi puhua jäälle. Multimedia julkaistaan tämän syksyn aikana verkossa ja myöhemmin myös Arktikum-tiedekeskuksessa.

Marjo Laukkanen

EMILIE BEAUDONIN ALBUMI

Millainen hänen tarinansa on?

PERTTINISONEN

KATJA
KETTU

Kaukana kotoa

Läksin kirjoittamaan *Kättilö*-elokuvan käsikirjoitusta Berliiniin. Jostain kumman syystä Jäämeri tuntuu täällä läheisemmältä kuin Helsingissä. On lähdetty ennenkin. Mika Waltari, Juhani Aho, Albert Edelfelt, Pekka Halonen ja lukemattomat muut 1900-luvun alun taikanäpit hakivat innoitusta Euroopan metropoleista. Matkustaminen ei ollut mikään ihmeellinen ja outo asia, vaan se kuului taiteilijana olemiseen yhtä elimellisesti kuin taidekoulutus.

Välillä on hyvä käydä vilkaisemassa nokkaansa pidemmälle. Se antaa perspektiiviä ja avartaa, keskuksesta näkee tarkemmin periferiaan, jos osaa oikein tiirata. Siksi on sääli, että Suomen valtio lakkauttaa taiteilijaresidenssinsä. Itse olen kirjoittanut suuren osan kirjallisesta tuotannostani erilaisissa taidemurjuissa ympäri maailmaa. Kieli notkeutuu, kun sitä joutuu aktiivisesti kutsuamaan luokseen ja arkipuhe katoaa ympäriltä.

Vieraalla maalla, Kirjailijaliiton residenssissä sen muistaa taas: On helpompia hengittää.

Kateudella seuran lappilaisten kuvataiteilijoiden Tuomas ja Ninni Korhonen toimia Lapin taidetoimikunnan residenssissä. Kirjailijan työ on yksinäistä, oli suurkaupungissa tai Ivalossa. Kuvataide taas on kielirajoista riippumaton taidemuoto, kaikenlaista kansainvälistä yhteistointa näyttää syntyvän joka päivä ja melkein omalla painollaan. Kuvataiteilija ei ole täällä vieraalla, vaan omalla maallaan.

Itse joudun odottelemaan saksankielistä käännöstä pitkälle ensi vuoteen. Se on kuitenkin tulossa, mikä onkin suotavaa, sillä Suomi on vuoden 2014 Frankfurtin kirjajessujen kohdema. Silti suuria ei kannata odottaa: Saksassa ilmestyy vuosittain 80 000 uutta teosta ja jo kirjakauppojen hyllypaikoista käydään veristä taistoa. Kävi niin tai näin, arvokasta työtä on kääntäjien kanssa tehty jo tähän mennessä. Kirjailija ei voi olla muuta kuin hämmästyneen kiitollinen siitä paneutuneisuudesta, jolla kääntäjät työhönsä ryhtyvät. Syyskuussa korkataan sitten Ruotsin ja Norjan markkinat, katsotaan millaista ymmärrystä *Kättilö*-parka siellä saa.

kiehinen

Päätoimittaja veistellee peräpohjojan murthela sytykkeitä akateemisele keskustelule.

Saamelaisuudesta käyhän julukisuuesa kovvaa keskustelua. Laihneita nostatethan varsinki ILO-sopimuksesta No. 169 ja saamelaismääritelämästä. Keskustelun kärki on aika kapia, jos sitä kattothan saamentutkimuksen näkökulumasta. Politisoitunhen saamelais- ja alakuperäiskansakeskustelun vastapainoksi onki tärkeää nostaa esile saamelaisuuthen liittyvän akateemisen tutkimuksen koko kirijo, josta suuri yleisö ei tiä hōlökäsen pōlhäystä.

Viime vuosina saamentutkimus on jutannu uusile aluhheile ja siitä on tullu entistä moniäänisempää. Saamentutkimusta tehkhään nykyhhään monista eri teemoista ja monila eri tiethenaloila. Esimerkiksi Lapin yliopiston tutkimusteemoja ovat historia, perintehet, oikeuet, politiikka, kasvatuus ja uskonto sekä arktisen ympäristön muutos ja luonnon monimuotosuus. Lisäksi yliopistosa tutkithan saamelaisuuen ja turismin suhetta, hyvinvointipalvelujen tarvetta ja toteuttamista saamelaisaluhheila, saamelaisuuen käsittelyä lehistsöä sekä saamenkäsityön ja muotoilun yhtymäkohtia.

Yksisthän Lapin yliopistosa on viitisenkymmentä henkilöä, jotka ovat tehnhet tai tekevät saamelaisuuthen liittyvää tutkimusta. Lapin yliopistosa onki tehty tähän mennessä parikymmentä väitöskirjaa, 66 ratua ja yli 200 henkilökunnan julukasua tai artikkelia, jotka liittyvät saamelaisuuthen tavala tai toisela. Tietot löytyvät Juolukka-tietokannasta saame- tai poro-alkusila hakusanoila.

Inarisa järjjestethän syyskuun lopula Oovtäst – Yhdessä -konferenssi, johon kokkoontuu yli 150 saamentutkimusta tekevää eri tietheitä etustavvaa henkilöä Pohojosmaista, Venäjältä ja eri puolilta maailmaa. Konferenssisa pohithan varsin laajasti saamelaista kulttuuria ja historiaa. Punasena lankana on lähesty saamelaista yhteiskuntaa ja kulttuureja sekä niitten kohtaimisia muitten kulttuurien kansa erilaisista teoreettisista ja käsitteellisistä lähtökohista käsin.

Konferenssi on laajin tähän mennessä Suomesa järjjestetty saamentutkijoitten kokkoontuminen ja sen järjjestävät Oulun ja Lapin yliopistot sekä Saamelaisaluhheen koulutuskeskus. Toivothan, että Inarin seminaari nostaa saamentutkimusta esile entistä moniäänisempänä myös lehistsöä ja ratiosa.

Olli Tiuraniemi

ARVIOT

näyttely

PETTERI PUTKINEN
KUVATAITEEN
NÄYTEIKKUNA
VERKOSSA

**Lapin taiteilijaseuran
verkkogalleria**

FYYSISTEN TAIDETEOSTEN ESITTELY tietoverkon kautta on aina haasteellista. Tuloksena on aina enemmän tai vähemmän keho reproductio varsinaisesta teoksesta. Galleria Napan tavoitteena on näyttää teokset mahdollisimman hyvin, digitaalisen ympäristön mahdollisuudet huomioon ottaen. Teosten esikatselukuvat esitellään neutraalissa, galleriamaisessa ympäristössä. Jokaista teosta voi tarkastella erikseen täyden ruudun kokoisena ilman häiritseviä visuaalisia elementtejä. Teoksesta voi olla myös erillisiä detaljikuvia.

Kaikki verkkogalleriassa näkyvät teokset ovat taiteilijoiden sinne itse syöttämiä. Tämä takaa teostietojen täsmällisyyden ja teoskuviin korkean laadun. Tällä hetkellä galleriassa on esillä toista tuhatta teosta lähes kaikilta Lapin taiteilijaseuran jäseniltä.

www.gallerianapa.fi

kirja

LIISA KARINTAUS

PAMFLETTI
KÄTKETYSTÄ UTOPIASTA

Henri Hagman

Taiteen tarkoitus

Taiteeseen kätkeyty ihmisen utopia ja sen toteuttaminen

Kustannus Oy Taide 2011

Mieltä taiteesta -kirjasarjan 1. osa

TAIDEMAALARI HENRI HAGMAN esittää pamflettimaaisessa kirjassaan näkemysensä taiteen ikuisesta, perimmäisestä tarkoituksesta ja ihmisen utopiasta. Ihanne yhdistää henkisen ja fyysisen olemisen. Arvon saavat mm. meditaatio, leikki, kauneus ja lähimmäisenrakkaus, huutia taas speaktaakkelikulttuuri korviketarpeineen.

Hagman viittaa vaihtelevasti eri lähteisiin tärkeänä "todistajanaan" Herbert Marcuse, jonka jalanjäljillä hän on korjaamassa modernismin vääryimmärrystä. Keskeisenä visioaan Hagman maalaa yhteyttä kontemplatiivisen ja aktivistisen taiteen välille, myös taidekasvatuksessa.

Hagmanin julistamasta totuudesta tai utopian abstraktisuudesta ei kannata tyrmääntyä. Avoin ja punnitseva luenta näyttää kirjoittajan intohimon ja sen viitoittaman tien parhaassa valossa.

Tieteellinen kritiikki

Kritiikki ei ole aina ollut itsestäänselvyys yliopistossa. Esimerkiksi varhaiset Turun Akatemian väitöskirjat selostivat toisen lausumia (oratio obliqua) kriittisen tarkastelun asemesta.

Oikeastaan vasta valistus liitti kritiikin, yksilön ja yliopiston käsitteet yhteen 1700-luvulla. Valistuksen ajatus oli, että jokaisen ihmisen oli tultava täysikasvuiseksi, järkeväksi olennoiksi, joka vapaana taikauskosta ja terveeksi järjeksi kutsutusta ennakkoluulojen kokoelmasta pystyisi päättämään omasta elämästään yhteiskunnan osana.

Ranskan vallankumouksessa ja Amerikan Yhdysvaltojen perustuslaissa kriittisyys merkitsi tyranniasta vapautumista. Ajatus oli, että kritiikki yhteiskuntaa ja perinteisiä uskomuksia kohtaan mahdollistaa kullekin ihmiselle oman tiensä löytämisen. Samalla kritiikkiin kuului myös itsekriittisyys. Ihmisen ei tullut tarkastella kriittisesti vain ympäröivää yhteiskuntaa vaan myös omia halujaan, himojaan ja motiivejaan. Ihmisen ideaalikuva ei ollut kunnianhimonsa viemä tahtoihminen vaan ihminen, joka pystyi tarkastelemaan myös itseään kriittisesti suhteessa muihin ihmisiin ikään kuin itsensä ulkopuolelta. Kritiikin tuli ylittää objektiivisen ja subjektiivisen kuilu reflektiivisyyden avulla.

2000-luvulla on valistuksen kritiikin sijaan korostunut uudenlainen modernin yhteiskunnan ja median kasvottomien voimien synnyttämä ideologinen kritiikki. Kysymys

ANNA-LEENA MUOTKA

kuuluu, oletko sinä riittävän tehokas. Oletko vakavavarainen? Oletko työelämässä kilpailukykyinen? Kuntoiletko sinä riittävästi? Syötkö riittävästi vitamiineja ja hivenaineita? Nämä kysymykset esittää usein transsendentaalinen, kasvoton kritiikko. Terveys- ja sosiaalialan tiedeteollisuus on tuotantolaitos, joka tarjoaa hyvän elämän malleja, joita kasvoton kritiikko hyödyntää kysymyksissään. Periaatteena ei ole enää valistuksen tavoin, että ihminen päättäisi itse elämästään kriittisen järjen avulla, vaan että elämää ohjaavat järkevät normit ovat ulkoapäin annettuja ja että ihmisen tehtävä on niiden noudattaminen. Keskiajan ”jumalan” on korvannut ”tiede” tässä ajattelumallissa.

Tieteellä on kuitenkin myös toinen puoli, jossa kriittisyys korostuu. Tiede on itseään korjaavaa ja kieli- ja tietojärjestelmästä riippuvaista. Totuuden ja arvojen yhteys perustuu havaintojärjestelmään, koordinaatistoon, jolla objektiivinen todellisuus käsitteellistetään ja joka on samassa mielessä osin tarkoituksenmukaisesti ja osin mielivaltaisesti valittu kuin kieli. Todellisuus on, mutta havaintojärjestelmissä riittää tieteellä, estetiikalla ja etiikalla kehittämistä ja kritikoitavaa.

Tiete tinkimätön ydin

Jarno Valkosen mukaan tieteeseen pitää suhtautua vakavasti mutta ei henkilökohtaisesti. Terttu Utriainen korostaa, että tieto kuuluu kaikille.

een

Kriittisyys on yksi tieteen
tärkeimmistä arvoista.
Vai onko?

änkyrä. Sellaiseksikin Jarno Valkosta on kuvailtu, kun hän on kritisoinut yliopiston käytäntöjä. Sosiologian apulaisprofessorina työskentelevä Valkonen kokee nimittelyn lähinnä turhauttavana.

– Kun kritiikki palautetaan persoonaan, se vesittyy. Ihmistä tehdään hiljaisia ja mukautuvia, vaikka he eivät tykkäisikään siitä, mitä ympärillä tapahtuu. Ei ole mitään väärää siinä, että on kriittinen. Jos me yliopistolla emme kysy syiden ja seuraamusten perään, kuka sitten kysyy?

Valkosen mukaan kriittisyys ei ole negatiivisuutta tai vastustamista, eikä sitä ikinä pitäisi nähdä pelkkänä häiriötekijänä. Päinvastoin. Koska sivistysyliopiston tehtävä on olla itsenäinen akateemisen tiedon tuottaja ja vaalija, kriittisyys on yliopistolle itseisarvo. Ei siis mikään korkealentoinen ihanne vaan keskeinen osa kaikkea akateemista työtä.

– Tieteen kriittisyys ei ole pelkästään kriittisyyttä yhteiskuntaa ja vallanpitäjiä kohtaan vaan myös kriittisyyttä tiedettä itseään kohtaan. Tutkijan tehtävänä on koko ajan asettaa omat tietonsa ja lähtökohtansa kriittisen tarkastelun alle.

Yliopistossa on olennaista arvioida jatkuvasti, mikä on kyllin hyvää tieteellistä tietoa eli mille tiedolle voidaan antaa tieteellinen status. Valkonen painottaakin, että yliopiston pitää olla kriittinen omaa tiedon tuotantoaan kohtaan. On lukuisia syitä, miksi tieteellisestä statuksesta saatetaan tinkiä. Opetus- ja kulttuuriministeriö on esimerkiksi sitonut osan yliopistojen rahoituksesta tiettyyn väitösmäärään. Myös henkilökohtainen meritoituminen edellyttää opinnäytetöiden ohjausta ja julkaistuja artikkeleita.

– Tieteellisen tiedon kriteerien tulisi kuitenkin olla kaikissa tapauksissa samoja. Tällä hetkellä aita ei ole kovin korkealla, siinä on reikiä ja alikin pääsee.

Ratkaisukeskeisyyden hinta

Tieteeseen kuuluu itsekorjautuvuus eli tieto on totta niin kauan, kunnes toisin osoitetaan. Tämä edellyttää tieteilijöiltä kriittisyyttä ja itsekritiikkiä. Tutkijan on säilytettävä kykynsä yllättyä.

– Yhteiskunta- ja muissa ihmistieteissä tutkijan rooli on vielä keskeisempi kuin luonnontieteissä, koska tutkija on osa tutkimaansa maailmaa ja vaikuttaa tutkimuskohteeseensa. Tämän takia tutkimusasetelman on oltava mahdollisimman selkeä ja toistettavissa.

Tutkimustiedolla tehdään politiikkaa ja vaikutetaan ihmisiin. Siksi yliopiston tehtävänä on varmistaa, ettei siellä tehty tutkimus anna heppoisia tietoja yhteiskunnan käyttöön.

Valkosen mukaan tieteen kriittisyyttä uhkaa yliopiston riippuvaisuus ulkopuolisesta rahoituksesta. Rahoitus-

ta myönnetään yhä useammin soveltavalle tutkimukselle kuin perustutkimukselle.

– Tutkimuksen tehtävänä on tuottaa maailmaa koskevaa tietoa ja herättää kysymyksiä eikä tarjota suoria ratkaisuja. Se on poliittisten ja taloudellisten järjestelmien tehtävä.

Ratkaisukeskeisyys nakertaa Valkosen mukaan tieteen kriittisyyttä. Akateeminen tutkimus on eri asia kuin konsulttiselvitys – tai ainakin sen pitäisi olla. Tutkijan ei kuulu olla minkään tietyn ryhmän tai aatteen asianajaja.

– Tieteeseen pitää suhtautua vakavasti mutta ei henkilökohtaisesti.

Toki tutkija voi esittää ratkaisuja, mutta niiden pitää perustua tieteeseen eikä niiden esittäminen saa olla tutkimuksen lähtökohta tai edellytys.

– Tutkijan tehtävä ei ole olla sosiaali-insinööri tai -teknokraatti, joka kertoo, miten yhteiskunta toimisi mahdollisimman tehokkaasti. Osaako silloin enää olla kriittinen aiempia tutkimustuloksiaan kohtaan?

Käsittämättömiä käytäntöjä

Kriittisyys kuuluu Valkosen päivittäiseen työhön monella tasolla. Hän asettaa kriteereitä ja arvioi niiden toteutumista niin opettajana, tutkijana kuin Sosiologia-lehden päätoimittajana. Myös hänen työtään arvioidaan jatkuvasti muun muassa opiskelijoiden ja kollegoiden toimesta. Perustuupa hänen palkkansakin kriittiseen luentaan siitä, miten hän on työnsä hoitanut. Tai ainakin periaatteessa perustuu.

– Yliopistolla on käytössä käsittämättömiä käytäntöjä ja niihin vain mukaudutaan.

Valkoselle kriittisyys on asia, josta yliopistotyössä ei voi tinkiä. Vaikka siten saisikin sen änkyrän maineen.

– Jos akateeminen tieteen tekijä ei itse puolusta akateemisia ihanteita, niin kuka niitä puolustaa? Ei ole tilaa kompromisseille.

Virheiden tekemisen pelko

Kun toimituksessa mietitimme, ketä tätä juttua varten voisi haastatella, aika moni ehdotetuista oli sosiologeja. Mutta oli joukossa pari oikeustieteilijääkin, joita yleensä pidetään puheissaan hyvin varovaisina ja harkitsevina.

Rikosoikeuden professori Terttu Utriainen tunnetaan yhtenä yliopistomme aktiivisimmista yhteiskunnallisista keskustelijoista. Kuvaavaa on, että tämäkin haastattelu katkesi toiseen haastatteluun, kun radiotoimittaja halusi puhelimitse kommentteja ajankohtaiseen oikeustapaukseen.

Utriaisien mukaan juristien varovaisuus johtuu ennen kaikkea siitä, että he pelkäävät vastaavansa väärin.

– Virheen tekemisen pelko on juristeilla selkäytimessä.

Olisiko sinusta tiedekriitikoksi?

Helsingissä kokoontui kesällä satoja tiedetoimittajia ja tiedeviestinnän ammattilaisia ympäri maailmaa. Puheissa korostettiin, miten tärkeää on suhtautua kriittisesti tutkimuksen laatuun.

Aiemmin tiedetoimittajan tärkeimpänä tehtävänä pidettiin uusimmista tutkimustuloksista raportointia. Nykyisin tehtävänkuva on laajempi. Yksi tärkeä rooli on juuri tiedekriittikkona toimiminen. Tiedekriitikko on vähän kuin taidekriitikko. Hän arvioi tutkimuksen pätevyyttä, luotettavuutta ja laatua. Tutkiva journalisti selvittää, miten tutkimustuloksiin on päädytty ja millaisia kytköksiä tutkijoilla on esimerkiksi tutkimuksen rahoittajiin. Sankaritiedetoimittaja paljastaa tutkimustulosten manipuloiminnan, tiedeväärennöksen tai huijariprofessorin.

Sisäinen kritiikki on tärkeä ja elävä osa tiedemaailmaa. Tiedekriitikon tehtävänä on kuitenkin arvioida tutkimusta suurelle yleisölle. Tutkijakin voi toimia tiedekriittikkona – arvioida alansa tutkimusta paitsi oman tiedeyhteisön sisällä, myös laajemmalle yleisölle. Riskit ovat tosin suuremmat kuin tiedemaailman ulkopuolisella kriitikolla. Olenko jäävi? Loukkaantuvatko kollegat, jos arvioni ei ole tarpeeksi positiivinen? Vähentääkö tiedekritiikki suuren yleisön uskoa tieteeseen ja tutkimukseen?

”Yliopistolla on käytössä käsittämättömiä käytäntöjä ja niihin vain mukaudutaan.”

Siinä missä sosiologian opiskelijoita kannustetaan jo opintojen alkuvaiheessa omaan ajatteluun, juridiikassa opiskelu on pitkään lähinnä normien, lakien ja periaatteiden ulkoa opettelua. Utriaisien mukaan vasta opintojen loppuvaiheessa oppimaansa voi kyseenalaistaa. Eikä se silloinkaan ole välttämätöntä. Tästä syystä hän itsekin piti juridiikkaa kauhean tylsänä ennen kuin alkoi tehdä väitöskirjaansa.

– Silloin sai mennä lakien ja oppikirjojen taakse. Kyseenalaistaa ja tutkia, mihin lähteisiin ja valintoihin ne perustuvat. Näkökulma laajeni ja kiinnostus heräsi.

Tieto kuuluu kaikille

Utriaisien mukaan oikeustieteen opiskelijana oppii tietämään, missä kohdissa pitää olla erityisen tarkkana. Hän kertoo itsekin aina tarkistavansa asiaa koskevat pykälät ennen julkista kommentointia.

Utriaiainen osallistuu yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä itse kirjoittamalla että kommentoimalla, antamalla taustietoa ja ohjaamalla toimittajia paremmin tietäviin luokse.

– Periaatteeni on, että tieto kuuluu kaikille.

Utriaiainen kirjoittaa kolumneja Kaleva-lehteen ja Radio 1:een. Niissä hän saa kirjoittaa täysin vapaasti itse valit-

semistaan aiheista.

– Asetan päätöksiä ja suuntauksia historialliseen kehykseen ja yritän penkoa niiden todellisia syitä. Ne eivät usein ole niitä, jotka päällisin puolin syiksi esitetään.

Rikosoikeuden professorin mukaan taustojen julkinen avaaminen on tärkeää, koska tiedettä käytetään poliittisena argumenttina. Kaiken lisäksi juridiikka ja politiikka ovat kytköksissä toisiinsa: poliitikot säättävät lait, joiden materiaalin he saavat juridiikan asiantuntijoilta ja hallinnon virkamiehiltä.

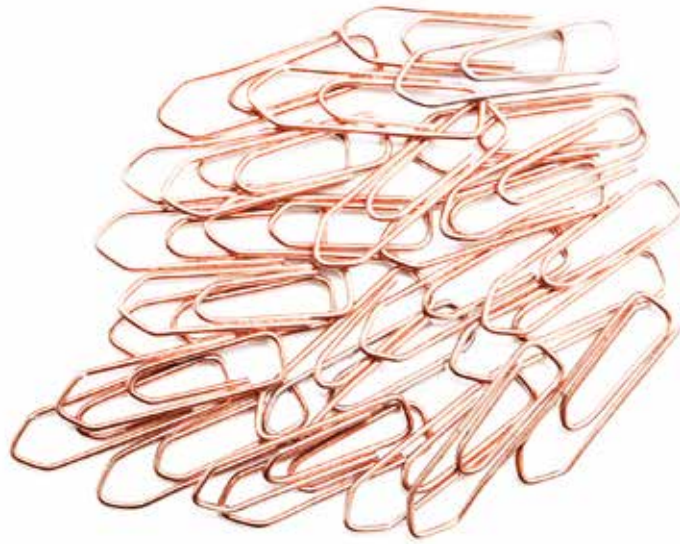
Suomalaista kriminaalipolitiikkaa Utriaiainen kuvailee pienen piirin asiantuntijavallankäytöksi, sillä samat ihmiset valmistelevat lait, tutkivat niitä ja pahimmassa tapauksessa toimivat myös tuomareina. Päätökset tarjoillaan yhtenä totuutena, vaikka niitä ennen on tehty monia valintoja.

Älymystön velvollisuus

Kirjoituksissaan Utriaiainen kyseenalaistaa itsestäänselvyyksiä ja ottaa kantaa. Miksi se on hänen mielestään tärkeää?

– Jos sanotaan näin juhlallisesti, niin se on älymystön velvollisuus.

Utriaiainen ei kuitenkaan pidä itseään kriittisenä tai rohkeana keskustelijana. Jokin asia vain alkaa kiehtoa, sitten

“Asioihin voidaan vaikuttaa, jos halutaan. Lailla voidaan muuttaa todellisuutta.”

pengotaan ja lopulta esitetään oma näkemys aiheesta. Palautetta tai kritiikkiä Utrianen kertoo saavansa harvoin. Kun hän kirjoitti kolumnin Jussi Halla-ahosta otsikolla *Jumalan pilkkaajia ja uskonrauhan rikkojia*, hän sai sähköpostia, että kannattaisi kirjoittaa enemmän vaikka raiskauksista.

– Vastasin, että olen kirjoittanut niistä kirjan, Utrianen kertoo nauraen.

Kirjan kirjoittamisen taustalla oli halu muuttaa seksuaalirikosten rangaistustasoja, jotka Utriaisen mielestä olivat aivan ihmeellisiä.

– Asioihin voidaan vaikuttaa, jos halutaan. Lailla voidaan muuttaa todellisuutta.

Utrianen ottaa esimerkiksi Suomen tappotilastot. Maassamme tapetaan 130–160 ihmistä vuosittain. Se on väkilukuun suhteutettuna noin kaksi kertaa enemmän kuin Ruotsissa. Tappojen hurja määrä ohitetaan meillä silti usein luonnonlakina ja yksilötragedioina.

– Tämä on kuitenkin pitkälti yhteiskunnallinen kysymys, johon liittyvät esimerkiksi perhestruktuurit, mielen-terveyspalvelut ja työllisyystilanne.

Utrianen ei ajattele teksteillään vaikuttavansa lukijoihin vaan olevansa mukana yhteiskunnallisen keskustelun virrassa, jossa hän pyrkii tukemaan itselleen tärkeitä ar-

voja, kuten tasa-arvoisuutta, kansainvälisyyttä ja monikulttuurisuutta.

Hän yhtyy Jukka Kekkosen näkemykseen siitä, että Suomesta puuttuvat oikeustaistelijat. Meillä juristien ammattikuvaan kuuluu joko bisnes- tai virkamiesmäisyys.

– Juristin koulutus on kuitenkin yhteiskuntatieteellinen insinööritutkinto, joka antaa hyvän käsityksen siitä, miten yhteiskunta toimii.

Voisiko Utriaista itseään sitten nimittää oikeustaistelijaksi?

– Ei, ei. Elän turvallista ja rauhallista elämää koirien kanssa. En taistele enkä ole yhden asian ihminen. Olen siihen liian analyttinen. Asialta katoaa terä, kun katselen sitä puolelta ja toiselta. On paljon minua rohkeampia ihmisiä, jotka laittavat itsensä alttiiksi. Minun hommissani ei ole minkään valtakunnan riskiä. Periaatteeni kuitenkin on, että olen aina heikompien puolella.

Utriaisen mukaan oikeustaistelijat ovat usein yhden asian ihmisiä, joilla on tietty tavoite, jota he intohimoisesti ajavat.

– Yhden asian ihmisiä ja liikkeitä tarvitaan. Muuten asiat vesittyisivät tuhansiksi kompromisseiksi. •

Arviointi koskettaa syvältä

teksti MERJA LAITINEN kuvat ANNA-LEENA MUOTKA

Vaikka opinnäytteiden arviointi on opetustyössä toistuvia perustehtäviä, opiskelijalle kyse on aina ainutkertaisesta tilanteesta. Se merkitsee kokemuksellisesti myös itsen – oman ajattelun – arvioitavaksi asettamista.

// Olin toimittanut graduni kansitettavaksi ja arvioitavaksi jokin aika sitten.

Professori soitti ja sanoi, että minun pitäisi tulla käymään laitoksella, että he ovat lukeneet tutkielman. Sovimme tapaamisen seuraavalle aamulle. Rinnassa tuntui möykky. Ahdistus. Nolous. Mietin, mikä työssä oli viialla, olinko mokannut jossakin perusteellisesti. Yö meni pohtiessa häpeänsekaisia ajatuksia aamulla odottavasta tapaamisesta. Tervehdin professoria varautuneesti Vähälän varastorakennuksen käytävällä, jossa sosiaalityön laitos oli evakossa. Professori puhui jotakin tutkimisen tärkeydestä ja muusta yleisestä, johon en voinut oikein keskittyä. Odotin vain

palautetta. Sitten hän sanoi jotakin, mitä en ymmärtänyt. Hän toisti asian: 'Niin, että onneksi olkoon, Laudatur. Kyllä se on hieno tutkimus.' Se oli itkun paikka. En tiedä, mitä itkin, helpotusta, iloa vai ko käsittämättömyyttä."

Muisto ilmentää opinnäytetöihin kiinnittyvän arviointipalautteen antamisen vuorovaikutteisuuutta ja henkilökohtaista merkitystä. Opiskelijan näkökulmasta opinnäytetyön – olipa kyse gradusta tai väitöskirjasta – tekeminen on ponnistus, joka sisältää pyrkimistä niin ulkoa asetettuihin kuin henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Opinnäytetyön tulisi ilmentää kykyä problematisoida ja analysoida tietoa

sekä tuottaa ja soveltaa tietoa argumentoidusti. Tiedon ja osaamisen osoittamisen vaatimusten kietoutuminen henkilökohtaisiin tavoitteisiin tuottaa opinnäytetöistä vahvasti kokemuksellisen prosessin, johon kietoutuu erilaisia tunteita. Vaikka arviointi kohdentuu tekstiin, se koskettaa myös henkilökohtaisesti:

"Jossain määrin se aina jännittää, kun asettaa omat ajatuksensa toisten kommentille alttiiksi ja saa omaa tuotostaan 'kaupattua muille'. Siinä mielessä oman tekstin arvioitavaksi antaminen ja siitä palautteen saaminen on aina henkilökohtaista, mutta palautetta ei tule silti ottaa henkilökohtaisesti. Siinä on ero."

Arvioiminen vallan käyttönä

Arviointi liittyy koko opinnäytetyöprosessiin. Se on osa ohjausta, käsikirjoituksen viimeistelyä ja valmiin tutkimuksen tiedeyhteisöön saattamista. Vaikka opinnäytetöiden ohjaaminen ja arviointi on toistuva perustehtävä, olen yrittänyt pitää mielessäni sen, että opiskelijalle kyse on aina ainutkertaisesta ja tärkeästä asiasta. Sitä tukevat omat kokemukseni. Muistoissa on tarkasti säilöttyjä helmiä. Ne kohdentuvat syvällisiin kriittisiin keskusteluihin, jotka ovat siivittäneet ajatteluani eteenpäin, ja lausuntoihin, joiden kautta olen voinut kokea oman työn arvostusta ja saanut tekstin kehittämisen avaimia. Ne kertovat eettisesti esimerkillisesti annetuista arviointipalautteista, johon omassa toiminnassaan voi pyrkiä.

Kokemuksiin mahtuu päinvastaistakin. Joskus olen ollut läsnä arviointitilanteissa, joiden mieltä on näin vuosiakin jälkikäteen mahdoton ymmärtää, saati perustella. Näilläkin kokemuksilla on antinsa. Ne muistuttavat siitä, että arviointi voi toimia vaiennuttavana, negatiivisena vallan käyttönä, kontrollin välineenä, jolla tapetaan sekä tieteellinen luovuus että into tutkimuksen tekemiseen.

Ääripäiden väliin mahtuu lukematon joukko mitäänsanomattomia ja merkityksetöntä arviointia – välinpitämätöntä ja sitoutumatonta puhevallan käyttöä, jota ei tarvita tieteen laadun varmistajaksi. Kulmainen keskittie hyvää tarkoittavan tiedon avaamisen ja jäsentämisen sekä oman tiedon, tekemisen ja osaamisen korostamisessa on liukas. Paremmiin tietäminen on palautteen antoon piiloutuvaa negatiivista puhevallan käyttöä, joka vaatii jatkuvaa herkkyyttä.

Kritiikkiin kuuluu eettinen pohdinta

Kriittisyys ei ole vain kyseenalaistamista ja vastaanvääntämistä. Kritiikkiin tulisi olla tutkimusprosessia kantava luottamuksellinen voima, joka toimii opiskelijan tutkimusprosessin tukena. Sen avulla opiskelija voi täsmentää kulkusuuntaansa ja valintojaan. Arviointi sisältää erilaisten näkökulmien ja vaihtoehtojen esiin tuomista, joka haastaa opiskelijaa itsenäiseen ajatteluun. Samalla siihen kuuluu epäjohdonmukaisuuksien, itsestäänselvyysien ja argumentoimattomuuden esiin nostaminen mutta myös onnistuneiden kohtien osoittaminen. Arviointi on työväline olennaisten asioiden kiteyttämiseen ja tutkimusprosessin ryhdin ja suunnan ylläpitämiseen. Siten se on tavoitteellisen työskentelyn edellytys. Nolaava, lyttävä, ilkeämielinen tai omaa osaamista korostava arviointi harvoin yltyä tähän. Kuten ei sekään, että jäädään vatvomaan virheitä tai pikkuseikkoja. Siten ei ole mitenkään merkityksetöntä, miten ohjaaja käyttää puhevaltaansa arviointikohtaamisissa.

”Kritiikkiin vastaanottamisessa avainasemassa on palautteen tyyli – hyvin ja kunnioittavasti annettu kriittinen palaute on aina kiinnostavaa ja kehittävää, mutta jos palautteen tyyli on alentava tai tönkeä (sitäkin välillä näkee), on tärkeää, että pystyy kaivamaan itse asian epäasiallisuuksien välistä.”

Ohjaukseen kiinnittyvä arviointi vaatii sensitiivisyyttä. Siihen sisältyy ymmärrys kriittisestä positiivisena vallankäyttönä, jonka avulla on mahdollista vahvistaa, tu-

kea ja rohkaista opiskelijan ajattelua, taitoja ja valmiuksia. Tekstin arvioitavaksi antaminen merkitsee kokemuksellisesti myös itsen – oman ajattelun ja tiedon tuottamisen – katsottavaksi asettamista. Jolloin läsnä on myös potentiaalinen häpeän kokemus siitä, ettei oma tuotos avaudu ja vakuuta lukijaansa. Arvostavaan kritiikkiin kuuluu eettinen pohdinta, jolloin arvioijana joutuu kysymään itseltänsä, mitä kritiikillä tavoittelee ja miksi. Siihen sisältyy myös arvioinnin taustalla olevien arvojen tunnistaminen. Perusteiden hahmottaminen auttaa myös vaikeissa tilanteissa, joissa opinnäyte ei syystä tai toisesta tavoita hyväksyttävyyden rajaa.

Arviointiin liittyvä puhevalta ilmenee eri tavoin myös seminaarimuotoisissa ryhmäkohtaamisissa. Joskus tutkimusaiheet, niiden paikantaminen tai valitut teoreettiset sidokset virittävät kohtajissaan vahvaa vastaanvääntämistä. Esimerkiksi ristiriitaisia ajatuksia, tunteita ja toimintatapoja nostavat aiheet voivat altistaa kritiikin juuttumiselle. Ryhmän vuorovaikutuksen jumiutuminen vastaanvääntämisen ja puolustautumisen asemaan ei ole hedelmällistä. Puhevallan tasa-arvoista jakautumista tukee säännöistä sopiminen. Avoin vuorovaikutus, toisten tutkimusprosesseihin sitoutuminen ja toiminnan rehellisyys synnyttävät luottamusta, jolloin ryhmäprosesseissa syntyvä arviointi voi olla hyvin merkityksellistä tutkimusten etenemisessä.

”Tekstin arvioitavaksi antaminen ja palautteen saaminen on yksi tärkeimmistä voimista, mikä ajaa kirjoittamista eteenpäin. Silloin oppii peilaamaan omaa tekstiä muiden ajatuksiin ja välttää sokeat pisteet.”

Parhaimmillaan kritiikki on vuorovaikutuksellista ja tiedettä edistävää positiivista, luottamuksellista vallankäyttöä.

Anna, Enni, Laura ja Tiina – Kiitos, että jaoitte kokemuksianne! ●

Kirjoittaja on sosiaalityön professori.

Onko moniäänisen kritiikin aika ohi?

Taidekritiikki on syntynyt lehdistön kehityksen myötä; median myllerrys mullistaa myös kritiikin aseman sanomalehdissä. Lehtitalot ovat yrityksiä, jotka reagoivat nopeasti markkinatilanteen muutoksiin selvittääkseen voittajina taloudellisesti vaikeista ajoista. Kärjistäen voidaan sanoa, että kvartaalitalouden ahnas nielu on saanut kritiikki-instituution tutisemaan perustuksillaan.

Onko moniäänisen kritiikin aika ohi? Onko lehtien taidekritiikistä tullut kuluttajavalistusta tai tapa markkinoida kirjaa tai muuta taideteosta? Tuleeko kritiikin kentälle varteenotettavia korvaavia ääniä uuden median puolelta?

Takana ovat ajat, jolloin jokainen itseään merkittävänä pitävä maakuntalehti julkaisi omaäänisen kritiikkinsä vaikkapa uutuuskirjoista. Kritiikkiä seuraaville kehitys on surullista, mutta kuinka moni sitä todella suree?

Keskivertolukijalle saattaa riittää yksi hyvin kirjoitettu arvostelu syksyn uutuuskirjoista. Vain todelliset suurkuluttajat haluavat verrata arvosteluja keskenään. He eivät pidä lehtiä hengissä, koska he lukevat niitä ilmaiseksi. Siitä huolimatta minäkin kuulun surevaan saattoväkeen.

Moniääninen kritiikki on kiinnostanut myös tutkijoita; miten nyt verrataan teoksen vastaanottamista, jos sama kritiikki julkaistaan monessa lehdessä? Toisaalta miten suurissa lehtikonserneissa varmistetaan, että juuri parhain näkemys pääsee julkisuuteen?

Vastalause: Eihän se kritiikki ole aina muutenkaan ollut kovin moniäänistä varsinkaan maakunnissa – taiteenalan tietenkin riippuen. Maakunnallinen konsertti tai taiteenäyttely on jäänyt usein vain yhden sanomalehden huomiotaan varaan riippumatta sen taiteellisesta tasosta.

Maakuntalehdissä puolestaan ei ole seurattu tarkoin etäisiä, merkittäviäkin tapahtumia. Kysymys ei ole pel-

kästään maakuntalehtien resursseista vaan myös valtakunnallisten lehtien valinnoista. Nekin tyytyvät seuraamaan taide-elämää omalla ydinalueellaan ja sen liepeillä.

Kun BBC:n filharmonikot vieraili ensi kerran Suomessa elokuussa 2012, vain Hufvudstadsbladet oli kiinnostunut. Jos ensi vierailu olisi sattunut Helsingin Musiikkitaloon, media kriitikoineen olisi ollut huippuorkesterin kintereillä. Nyt vain vähemmistökielinen valtalehti oli kiinnostunut periferian huipputapahtumasta, LuostoClassicissa.

Kuka kärsii yksiäänisestä kritiikistä? No, ainakin taiteilija, mutta tähänkin on vastalause.

Sanomalehden kritiikki on suunnattu lehden lukijalle. Hänelle yritetään avata käsillä olevaa teosta ja sijoittaa se juuri tarkoin harkittuun paikkaan kyseisen taiteenalan kentällä. Ennen kuin kirja tai muu taideteos pääsee julkisuuteen, se on käynyt monenlaisen kritiikin läpi. Se on ollut jo taiteilijan itsekritiikin sekä kustantajan, galleristin tai kuraattorin kritiikin kohteena.

Silti lehdessä julkaistu kritiikki vaikuttaa taiteilijaan, enemmän tai vähemmän. Mitä sitten jos kritikko erehtyy? Jos sama arvostelija erehtyy yhtä aikaa monessa lehdessä, silloin siltaa taideteoksen ja yleisön välille rakentaa vain yksi vääristävä peilin sirpale tai voihan se olla mahdava barokkipeilikin, jonka kuva venyttää teoksen osaset suhteettomiksi suuntaan tai toiseen.

Kritikko voi olla myös oikeassa, ja silti seuraukset saattavat olla kestämättömät. Muuan jo edesmennyt kollega arvosteli Suomen suurimpaan sanomalehteen helsinkiläisen gallerian näyttelyn. Kun kritiikki julkaistiin, runsaasti ostovarauksia tehnyt firma veti kaikki varauksensa pois. Taiteilija menetti vuoden palkan, ja kritikko luopui työstään.

Kritiikki on hallintoa

Hallinto on hyvin moniulotteinen ja vaikeastikin määriteltävissä oleva asia. Tutkija-opettajana olen itsekin osa hallintoa vähintään erilaisten opintohallinnollisten toimien välityksellä. Usein – ja se mistä tässäkin tekstissä on kyse – yliopiston hallinnolla kuitenkin tarkoitetaan yksikkö-, tiedekunta- ja yliopistotasoisia virallisia toimielimiä ja niiden erilaisin säädöksin määriteltyä toimintaa, jolla on sitten suoraa tai epäsuoraa sekä näkyvää tai vähemmän näkyvää vaikutusta meidän kaikkien yliopistolaisten arkiseen tekemiseen.

Hallinnon kyseenalaistaminen on jotain, missä laajimmillaan koko hallinnon tarpeellisuus asetetaan arviointiin. Kritiikkiä taas voi esittää hallinnollisiin käytäntöihin ja periaatteisiin ilman, että itse hallintokoneisto toivotaan purettavaksi. Vaikka hallinnon tarpeellisuuskin on joskus mielessäni kyseenalaistunut, koen itse osallistuneeni lähinnä sellaisiin keskusteluihin, joissa pohdinnassa ovat olleet

hallinnolliset toimet ja niiden seuraukset yliopistollisiin käytäntöihin. Hallintohan on tukitoimi, jolla yliopiston koulutusellisia, tutkimuksellisia ja muita vaikuttamisen tavoitteita tehdään saavutettaviksi.

Jos hallintoon kohdistuvalla kritiikillä tarkoitetaan sitä, että henkilöstö on kiinnostunut yliopistonsa asioista ja pyrkii vaikuttamaan siihen, millaiseksi oma työympäristö on muokkautumassa, kuuluu kritiikki luontevasti kaikkien yliopistossa työskentelevien henkilöiden toimenkuvaan. On vaikea kuvitella, että erityisesti opetus- ja tutkimustehtävissä olevien henkilöiden työasenteeseen ei kuuluisi kriittinen ote. Olen myös sitä mieltä, että asioihin puuttuminen ja vaikuttaminen on mahdollista, vaikka nykyinen hallintotapa tekee siitä työlästä, aikaa vievää ja joskus turhauttavaakin.

Johto ja duunarit

Puhuttaessa yliopiston hallinnosta ja ihmisten mahdollisuuksista vaikuttaa siihen

ei oikeastaan voi sivuuttaa uuden yliopistolain aikaansaamia muutoksia. Uusi laki toi erinäisiä rakenteellisiakin uudistuksia hallintoon, mutta yksi periaatteellinen linjaus on erityisesti muokannut mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa hallinnon käytäntöihin. Hallintoa yliopistossa haluttiin suoraviivaistaa ja keinoksi valittiin yksilökeskeisempi johtamistapa. Voisi kuvitella, että muutos olisi tuonut hallinnon käytännöt, päätösten tekoprosessit ja vastuulliset toimijat entistä selvemmin näkyviin, mutta näyttää käyneen lähes päinvastoin. Hallinnollisessa kielenkäytössä puhutaan mielellään edelleen, kuinka yksikkö tai tiedekunta on valmistellut, tuottanut tai toimittanut jotain, vaikka tosiasiallisesti tekijänä on yksi tai muutama ihminen eikä mitään kollegiaalista toimielintä. Tilanne kuvastaa sitä muutoksen vaihetta, jossa olemme tällä hetkellä menossa. Uuteen johtamiskulttuuriin kuuluva yksilökeskeinen päätöksenteko-oikeus ja -velvollisuus on otettu vastaan, mutta

Asioihin puuttuminen ja vaikuttaminen on mahdollista, vaikka nykyinen hallintotapa tekee siitä työlästä, aikaa vievää ja joskus turhauttavaa.

samaan pakettiin kuuluvaa vastuunkantovelvollisuutta hiukan vielä arkaillaan.

Toimijoiden kätkeytyminen on tehnyt varsin hankalaksi hallinnollisten toimien arvioimisen ja kommentoimisen sekä niihin puuttumisen. Kriitikki on tehokainta silloin, kun se kohdistuu valmiilla oleviin asioihin ja onnistuu vaikuttamaan lopputulokseen. Nyt harmillisen usein asioita joutuu kritisoimaan siinä vaiheessa, kun tehdyistä päätöksistä saa tietoa. Tällöin taas myös kritiikki usein henkilöidään ja se on helpompi sivuuttaa, koska kyse on vain yhden ihmisen mielipiteestä. Samalla tulemme vahvistaneeksi kahtiajaon, jonka onnistuimme omassa yliopistossammekin varsin tehokkaasti toteuttamaan uuden yliopistolain mukaisiin käytäntöihin siirryttäessä. Yliopistossa on johto ja duunarit, joiden näkemykset yliopistollisesta tekemisestä on vaikea saattaa keskenään ymmärrettävälle tasolle.

Kahtiajaossa ei mielestäni ole kyse valtavasta erimielisyydestä, mihin ja millai-

seksi yliopistoa tulisi pyrkiä viemään. Sen sijaan puhuisin näkökulmaeroista, jotka selvästikin muodostuvat siitä, millaisesta asemasta me yliopistomaailmaa katsomme ja koemme. Vaikuttaa siltä, että yliopiston johdon tehtävissä painottuu entistä vahvemmin yhteydenpito ulkoisiin kumppaneihin tai sidosryhmiin, kuten ministeriöihin, alueviranomaisiin, yrityksiin ja yrittäjäjärjestöihin, poliitikkoihin ja muihin poliittisiin toimijoihin.

Yliopiston sisällä ylemmän johdon keskustelu tiedekuntiin ja yksiköihin käy pääasiassa yliopiston hallituksen sekä yksiköiden johtajien kanssa, jotka ovat siis rehtorien nimeämiä. Tässä valossa on jopa luontevaa, että yliopiston johto käsittelee yliopistomuutosta esimerkiksi juuri lain luomina rakenteina ja niiden antamina toiminnan mahdollisuuksina. Opetus- ja tutkimustyötä tekevänä tarkastelen taas yliopistoa ja viimeaikaista muutosta työn tekemisen ehtojen ja työyhteisöjen selviytymisen eli käytännön toiminnan näkö-

kulmasta. Tässä valossa esimerkiksi rehtorin puhe henkilöstön vaikutusmahdollisuuksien vahvistumisesta kuulostaa minusta lähes irvailulta.

Usein kritiikki – varsinkin tällä strategia- ja muutosuskovaisuuden aikakaudella – leimataan yksilotteiseksi nurinaksi ja oman aseman puolustamiseksi, mitä se voi toki ollakin. Hyvään kritiikkiin sisältyy ehdotus asioiden toisenlaisesta järjestämisestä, mutta se ei ole välttämättömyys. Toisenlaisen näkemyksen esittämisellä on tarkoitus saada asiat uudenlaiseen arvioon ja tuoda uusia aineksia keskusteluun. Tällaiselle toiminnalle pitäisi ehdottomasti suoda tilaa, sillä kaikkein huolestuttavinta erityisesti yliopiston kehityksessä on se, että ihmiset eivät koe tarpeelliseksi kertoa olevansa asioista eri mieltä. ●

Kirjoittaja on sosiologian yliopisto-opettaja.

Kriittisesti kuvataidekritiikistä

teksti KALLE LAMPELA

kuvat ANNA-LEENA MUOTKA

Sana ”kriitikki” tuo äkkiseltään mieleeni päivälehtikritiikin ja kommentit kollegoilta, muilta ”asiantuntijoilta” ja yleisöltä. Näistä muodostuu kuvataiteilijan saama palaute. Suuri osa siitä on tavallisesti sauhelinää, mutta pieni osa leikkaa kuvataiteilijan omaa kokemuspiiriä ja on rakentavaa myös kuvataiteilijalle itselleen. Etenkin silloin, kun palautteesta henkii oivallus kuvataiteilijan työstä ja aivoituksista.

Taiteen arvottaminen on visainen pulma, siksi kriitikot kutsuvat taideteoksia laimeiksi tai kiinnostaviksi ja taiteilijoita lupaaviksi tai itseään toistaviksi. Enempään he eivät pysty. Tähän on monia syitä. Eräs niistä on päivälehtikritiikin supistumistaan supistuneet merkkimäärät. Siksi päivälehtikritiikoiden tekstit eivät juuri poikkea tuoteselosteista.

Helsingin Sanomien kuvataidetoimittaja Kaisa Viljanen kirjoitti kritiikin Mäntän kuvataideviikoista (HS 20.6.2013). Viljasen kritiikki oli pääasiassa myönteinen, hän kehui Jyrki Siukosen kuratointia ja kokonaisnäkemystä. Joitakin näyttelyn teoksia Viljanen kutsui komeiksi ja tyylikkääksi, joskin hänen mukaan ”laimeitakin teoksia mahtuu sekaan”.

Kuvataidekritiikin ongelmat on helppo poimia Viljasen tekstistä. ”Komea”, ”tyylikäs” ja ”laimea” määrittävät tietysti Viljasen makumieltymysten mukaisesti. Yksittäisen taiteilijan kannalta Viljasen valta on kuitenkin merkittävää, koska hän kirjoittaa maan suurimpaan sanomalehteen. Ei ole merkityksetöntä, keitä hän mainitsee ja ketkä jättää mainitsematta.

Kalle Lampela työhuoneessaan.

Kun pidin ensimmäisen yksityisnäyttelyni Helsingissä Taidemaalariiliiton galleriassa syksyllä 2004, Helsingin sanomien kriitikko Jukka Yli-Lassila kirjoitti kritiikin, jonka yhteydessä oli kuva maalauksestani. Rosa Liksom luki sinä päivänä Hesaria, näki kuvan ja kiiruhti galleriaan. Sitten hän soitti minulle ja oli innoissaan maalauksistani ja tavastani käsitellä lappilaista matkamuuistikulttuuria. Siitä, mitä kriitikko oli kirjoittanut, hän ei juuri piitannut. Ilman Hesarin kritiikkiä Liksom ei olisi kuitenkaan mennyt katsomaan näyttelyäni. Yksittäisen taiteilijan kannalta sillä, poimiiko kriitikko hänen näyttelynsä lehteen vai ei, saattaa olla kauaskantoisia seurauksia. Jos ei poimi, kävijöitä on vähemmän ja voi olla, että kokoelmia kartuttavat tahotkaan eivät riennä paikalle. Tässä mielessä yksittäisen kriitikon laimeillakin mielipiteillä on painoarvoa.

Mielipiteiden ja sanojen sijaan kuvat merkitsevät kuitenkin enemmän. Lehteä selatessa kuvat erottuvat ja vangitsevat. Jos näyttelystä ei ole kuvaa, pelkän tekstin avulla kokonaisuudesta ei saa käsitystä. Isojen näyttelyiden tapauksessa useampikaan kuva ei riitä: on mentävä paikalle. Ja jos kuva saa ihmiset liikkeelle, on kritiikillä tällöin merkitystä myös yksittäiselle taiteilijalle. Jos kriitikko ei kirjoita taiteilijan yksityisnäyttelystä tai mainitse hänen teoksiaan yhteisnäyttelykritiikissä, kritiikillä on taiteilijalle melko vähän merkitystä. Tämä siitä huolimatta, että jokainen kuvataiteilija tietää, että isojen näyttelyjen yhteydessä jokaista ei noteerata ja että yleisö näkee näyttelyn laajemmin kuin mitä kriitikko antaa ymmärtää. ●

Kirjoittaja on kuvataiteilija ja kuvataiteen yliopistonlehtori.

Tuokio

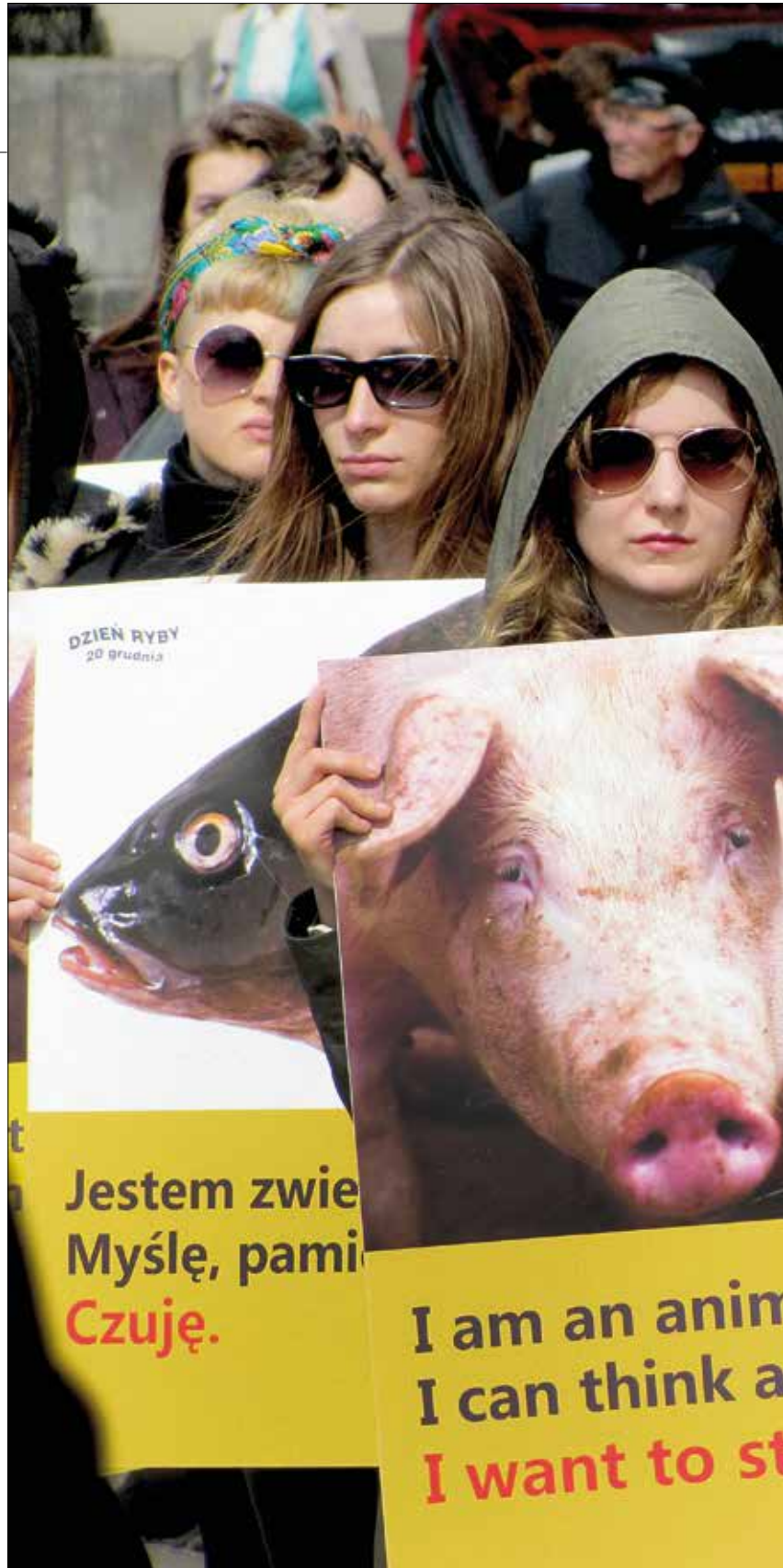
*Halusin kuvata
kohtaamani nuoret
kanta-aottavina
ja emotionaalina
toimijoina,
ja tehdä näkyväksi
heidän kokemuksiaan.*

Kuva ja teksti:

Mari Mäkiranta

Yliopistonlehtori, kuvallinen viestintä

Valokuva on otettu Varsovassa, jossa Mari Mäkiranta keskittyy nuorten elinympäristöihin ja valokuva-taiteeseen liittyvään post doc -tutkimukseen.

nal.
nd feel.
stay alive.

n zwierzęciem.
nie czymś.
żyć.

empatia.pl
EMPATIA

empatia.pl
EMPATIA

Jestem zwierzę
Myślę, czuję.
Chcę żyć.

empatia.pl
EMPATIA

I am
I can
I want

Nykytaid vailla rajoja

Teksti **JOHAN-EERIK KUKKO**

Kuvat **ANNA-LEENA MUOTKA & MARKO JUNTILA**

Maailman pohjoisin taidebiennaali, X-Border, järjestetään tänä vuonna Suomessa, Ruotsissa ja Venäjällä. Nähtävillä on rajoja rikkovaa nykytaidetta ja taiteilijoita ympäri maailmaa.

Kansainvälistä nykytaidetta esittelevän X-Border-biennaalin avajaisia vietettiin kesäkuun 19. päivä samanaikaisesti Suomessa, Ruotsissa ja Venäjällä. Biennaali syntyi Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan, luulajalaisen Kilen Art Groupin sekä Severomorskin Sosiokulttuuristen teknologioiden keskuksen yhteistyönä. Kuudestasadasta näyttelyhakemuksesta biennaaliin valittiin lopulta viisikymmentä taiteilijaa ympäri maailman, muun muassa Japanista, Kanadasta, Norjasta, Suomesta ja Etelä-Afrikasta.

Rovaniemäläinen kuvataideopettaja ja yliopistolehtori Maria Huhmarniemi

kertoo, että kolmessa maassa samanaikaisesti toteutettava X-Border-biennaali on osa suurempaa ja moniosaista New Horizons -hanketta. Norbottenin museon vetämään hankkeeseen sisältyy kulttuurituottajakoulutusta nuorille sekä monenlaista taide- ja kulttuuritoimintaa.

– Olin aiemmin mukana Barentsin alueen taide- ja kulttuuritoimijoiden verkostoitumishankkeessa, jossa muun muassa ideoitin, millaista taide- ja kulttuuritoimintaa alueelle voisi kehittää. Ajattelin, että tällainen kansainvälinen nykytaidennäyttely olisi erittäin tervetullut Rovaniemelle.

Opastettuja kierroksia ja pedagogiikkaa

Maria Huhmarniemen mukaan X-Border-biennaalissa on tiiviisti mukana vahva taidekasvatusosio: näyttelyn ohien on järjestetty työpajoja ja näyttelykierroksia. Esimerkiksi Rovaniemellä Valo- ja Napagallerioissa on ollut mahdollista osallistua opastetuille näyttelykierroksille kesän aikana. Huhmarniemi kertoo, että kierrokset on otettu hyvin vastaan. Samoilla linjoilla on kuvataidekasvatusta opiskeleva Iris Tuisku, joka on kesän aikana työskennellyt näyttelyoppaana Valo-galleriasa yhdessä Terhi Marttilan kanssa.

etta

X-BORDER-BIENNAALI

- Maailman pohjoisin taidebiennaali, jossa kansainvälistä nykytaidetta on esillä samanaikaisesti kolmessa maassa
- Taiteilijoita ympäri maailmaa, yhdistävänä teemana rajat
- Näyttely on esillä 19.6.–6.10.2013 Galleria Valossa ja Galleria Napassa Rovaniemellä. Näyttelyyn kuuluu lisäksi neljä ulkoteosta, joista kaksi jää Rovaniemen katukuvaan.
- Toteutettu yhteistyönä Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan, Luulajan Kilen Art Groupin ja Severomorskin Sosio-kulttuuristen teknologioiden keskuksen kanssa. Rahoitus Euroopan unionin Kolarctic ENPI CBC -ohjelmasta.

Pilvi Keto-Leblanc (vas.) ja Maria Huhmarniemi olivat mukana toteuttamassa X-Border biennaalia. Taustalla Carolina Falkholtin Valtakadulle toteuttama seinämaalaus.

Taiteilijat työskentelemässä Galleria Valossa.

– Näyttelyvieraat ovat olleet tosi mielissään, kun heille kertoo teoksista, kaikki näyttelyn teokset kun eivät avaudu hetkessä, Tuisku sanoo.

Lisäksi Valo-galleriassa on voinut kesän aikana osallistua netin välityksellä Luulajan ja Severomonskin näyttelyihin. Kävijä on voinut myös kommentoida näyttelyä ja osallistua sitä koskevaan keskusteluun blogin välityksellä. Biennaalissa kuraattorina toimivan Pilvi Keto-Leblancin suunnittelemassa blogissa yhdistyy perinteinen vieraskirja, mutta samalla löytyy myös pedagogisten osioiden esittely, taiteilijoiden esittelyjä sekä kuvia näyttelyn rakentamisesta.

Rajoja hakemassa

Pilvi Keto-Leblanc pääsi työskentelemään biennaaliin kuratointivaiheessa graduint-

ressinsä kautta. Häntä kiinnosti, miten internetiä voi hyödyntää kansainvälisissä nykytaideprojekteissa niin itse taideteoksissa kuin yhteistyössäkin.

Keto-Leblancin lisäksi kuratoimisesta vastasivat Suomessa Lapin taiteilijaseuran jäsenet Esa Meltaus ja Tom Engblom. Yhdeksästä henkilöstä koostunut raati kävi läpi kuusisataa hakemusta. Rovaniemellä nähtävillä on viisitoista taideteosta. Keto-Leblanc kertoo, että kuratoinnissa keskitytään taideteoksien sisältöihin ja siihen, millaisen kokonaisuuden valitut teokset muodostavat. Samalla on kuitenkin huomioitava myös tekniset ja taloudelliset puolet eli se, mitä pystytään toteuttamaan ja mitä ei.

– Tässä biennaalissa kuratointi oli sitä, että käydään hakemukset läpi, katsotaan teoksissa esiintyviä teemoja sekä haetaan yhteyttä biennaalin yhteiseen rajat-tee-

maan. Jossain vaiheessa teema pitää myös unohtaa, luottaa intuitioon ja katsoa työtä siltä kannalta, mitä näyttelytiloihin halutaan esille.

Keto-Leblanc kertoo, että opiskelijat ovat saaneet osallistua yhdessä ammattitaiteilijoiden kanssa näyttelyn tekemiseen.

– Nykyaikaisessa yhdistyvät kaikki taiteiden tiedekunnan alat, ja esimerkiksi näyttelyrakennuskurssilla oli opiskelijoita kaikilta aloilta.

Nykyaikaiselta suljetulle alueelle

Luulajassa taidebiennaali järjestetään seuraavan kerran 2015, mutta yhteistyön jatkamisesta Lapin yliopiston kanssa ei vielä ole tietoa. Maria Huhmarniemen mukaan Lapin yliopistoa toivotaan kuitenkin usein hankepartneriksi ja yhteistyökumppaniksi Barentsin alueella.

1. Olga Chagaoutdinovan toteuttama projekti *Alue* (Vangit) sisältää muotokuvia Venäjän naisvangeista.
2. Claudia Chaselina ja *"Mutantti-Murphy"*.
3. Carolina Falkholt toteutti seinämaalauksen Luulajaan, Severomorskiin ja Rovaniemelle.

– Kysymys on monesti siitä, että löytyy sellaiset hankkeet, jotka luontevasti sopivat yliopiston profiiliin ja jotka pystytään integroimaan yliopiston perustoimintaan. Tässä näyttelyssä se on onnistunut hyvin. Henkilökunta on ollut kuratoimassa ja opiskelijat mukana näyttelysuunnittelussa, rakentamisessa sekä näyttelypedagogiikan vetämisessä.

Huhmarniemi toteaa yhdeksi haasteeksi yhteistyön Venäjän kanssa. Näyttelyssä yhteistyökumppanina toimiva Severomorsk on suljettu alue. Muurmanskin alueella sijaitsevaan kaupunkiin kulkeminen ei ollut helppoa, mikä muodosti omat haasteensa näyttelyn toteuttamiselle. Kyseessä on ensimmäinen kansainvälinen nykytaidenäyttely, joka kaupungissa järjestetään.

– Biennaalin kiinnostavuutta lisää se, että Severomorsk on suljettu alue mutta silti sinne pystyttiin suunnittelemaan taidenäyttely. Toki se vaati paljon selvitystä: oli esimerkiksi kartoitettava, pystyvätkö taiteilijat menemään paikan päälle tai pystytäänkö alueella tekemään ulkoilmateoksia.

Rajoitettu kulku ei kuitenkaan estänyt näyttelyn pystyttämistä suljettuun kaupunkiin. Keto-Leblanc toteaa, että Venäjän kanssa kaikki sujui niin hyvin, että biennaalille toivoisi jatkoa myös tulevaisuudessa.

Kysyttäessä henkilökohtaista suosikkia näyttelystä Huhmarniemi toteaa pitävänsä eniten ruotsalaisen Carolina Falkholtin Rovaniemen Valtakadulle tekemästä isosta seinämaalauksesta.

– Se on suosikkiteokseni, koska se on pysyvä teos ja tuo mahtavan värikkään Rovaniemen ydinkeskustaan. Tällainen seinämaalauksen sopii Rovaniemen kaupunkikuvaan ja kaupunkikulttuuriin. ●

Kuva ANNA-LEENA MUOTKA

PYHIEN PAIKKOJEN ÄÄRELLÄ

Kansainvälinen konferenssi keräsi yhteen alkuperäiskansojen pyhien paikkojen asiantuntijoita. Kansainvälisestä huomiosta huolimatta monet pyhinä pidetyt paikat ovat suojelun tarpeessa.

Lapin yliopiston Arktisessa keskuksessa ja Pyhätunturilla järjestettiin 11.–13. syyskuuta kansainvälinen konferenssi arktisten alkuperäiskansojen pyhien paikkojen suojelemisesta. Protecting the Sacred: Recognition of Sacred Sites of Indigenous Peoples for Sustaining Nature and Culture in Northern and Arctic Regions -konferenssi toi yhteen tutkijoita ja alkuperäiskansojen edustajia keskustelemaan pyhien paikkojen merkityksestä ja tulevaisuudesta.

Arktisessa keskuksessa tutkijana toimiva Francis Joy kertoo, että syyskuussa järjestetty konferenssi auttaa kohdentamaan huomion pyhien paikkojen ahdinkoon. Pyhät paikat voivat olla niin luonnon kuin ihmisen muokkaamia. Joy korostaa paik-

kojen historiallista ja kulttuurista arvoa. Niitä on aikoinaan käytetty niin uskonnollisissa, hengellisissä kuin kulttuurisissa tarkoituksissa alkuperäiskansojen ja valta-väestön keskuudessa.

Thora Herrmann kertoo, että pyhät paikat ovat biokulttuurisesti erittäin monimuotoisia. Paikat pitävät sisällään monenlaisia elinympäristöjä, ja niiden rooli on siksi keskeinen kulttuurin, identiteetin ja elintapojen välittämisessä. Tämän vuoksi Montrealin yliopistossa professorina ja Arktisessa keskuksessa vierailevana tutkijana toimivan Herrmannin mukaan pyhien paikkojen tunnistaminen ja suojeleminen on tarpeen.

Arktisen keskuksen Pohjoisen ympäristö- ja vähemmistöoikeuden instituut-

in tutkija Leena Heinämäki vastaavasti myöntää, että on aina ollut kiinnostunut siitä, miten luonto pystyy hermistämään ihmisiä olemaan aidosti läsnä ja tuntemaan olevansa osa jotain suurempaa kokonaisuutta, johon ihmiset usein tietoisesti tai tiedostamatta liittyvät jotain pyhää.

Salaiset ja näkymättömät paikat

Professori Thora Herrmannin mukaan pyhiä paikkoja löytyy kaikista maista ja kaikkialta luonnosta aina arktisilta alueilta tropiikkiin. Ne voivat olla luolastoja, vesiputouksia, kallioita, vuoristoja, jokia ja metsiä.

– Esimerkiksi täällä Lapissa on paljon pyhiä paikkoja saamelaiden keskuudessa. Jotkut niistä ovat tuntureissa, jotkut taas

PROTECTING THE SACRED

- Lapin yliopiston Arktisen keskuksen, Montrealin yliopiston ja Arktisen yliopiston oikeustemaattisen verkoston yhteistyössä järjestämä konferenssi.
- Kolmipäiväinen konferenssi järjestettiin Arktisessa keskuksessa ja Pyhätunturilla 11.–13.9.2013.
- Tavoite: toimia foorumina, jonka pohjalta käynnistetään tutkimushanke, joka tähtää myös konkreettisiin suosituksiin päätöksentekijöille.

Professori Thora Herrmann (vas.), tutkija Francis Joy ja tutkijatohtori Leena Heinämäki korostavat, että alkuperäiskansojen pyhät paikat ovat historiallisesti ja kulttuurisesti arvokkaita.

vesilähteissä tai paikoissa, joissa poroja on teurastettu.

Monet pyhistä paikoista saattavat kuitenkin olla valtaväestölle salaisia. Heinämäki kertoo, että on tärkeää antaa paikkojen alkuperäisyhteisöjen päättää, mistä paikoista jaetaan tietoa. Heinämäki tuntee tapauksia, joissa tutkijan täytyy ansaita alkuperäisyhteisön luottamus, jonka jälkeen yhteisö vasta jakaa tietoa pyhinä pitämistään paikoista. Suuri osa pyhistä paikoista on kuitenkin julkisia ja ihmisten yleisessä tiedossa.

Kalliomaalauksien tutkimiseen erikoistuneen Francis Joyn mukaan Suomessa on noin 130 paikkaa, joista löytyy esihistoriallisia kalliomaalauksia. Joy arvelee, että jotkut näistä ovat parhaimmillaan jopa 3 000–7 000 vuotta vanhoja. Niiden avulla voidaan saada tietoa Pohjois-Skandinavian saamelaisten metsästys- ja kalastuskulttuurista sekä uhrimenoista.

– Kalliomaalaukset ovat erittäin ainutlaatuisia. Ongelmana kuitenkin on, ettei pyhiä paikkoja suojaava lainsäädäntö ole riittävällä tasolla. Sitä tulisi arvioida uudelleen. Erityisesti tulisi huomioida matkailualan ja kaupunkiväestön kasvu.

Francis Joyn mukaan useiden kalliomaalauksien lähetyvillä on tällä hetkellä urbaania asutusta ja taajama-alueita. Hän harmittelee, ettei missään ole selkeitä merkkejä kertomassa lähellä liikkuville asutusalueilla sijaitsevien kalliomaalauksien ainutlaatuisuudesta ja haavoittuvuudesta. Joyn mukaan pyhät kalliomaalauspaikat ovat näin alttiina graffiteille, ilkivallalle sekä tulitikkuleikeille.

– Kansallispuistoissa sijaitsevista kalliomaalauksista on tullut matkailukohteita. Ihmiset rakentavat grillejä ja paistavat makkaraa kalliomaalauksien lähellä tuhoten ne tietämättään, koska missään ei ole kylttejä kertomassa, missä he oikeastaan ovat.

Lisäksi kansallispuistoissa on harjoitettu kalliokiipeilyä vanhojen kalliomaalauksien päällä.

– Kukaan ei ole paikalla kieltämässä asiaa. Pohjoismaissa meillä on jokamie-

henoiseudet ja ihmiset voivat mennä melkein minne vain. Pyhien paikkojen kohdalla, ja nykyisen tiedonpuutteen vuoksi, asiaa tulisi kuitenkin tarkastella uudelleen. Pyhillä paikoilla olevista merkeistä huolimatta monissa paikoissa on tehty ilkiä.

Uhkista ja tulevaisuudesta

Kaivos-, metsä-, öljy- ja kaasuteollisuuden lisäksi myös turistit ovat uhka pyhille paikoille. Lisäksi monia pyhiä paikkoja on Herrmannin mukaan liitetty kansallispuistojen yhteyteen. Tämä on aiheuttanut sen, että paikkaa pyhinä pitävällä yhteisöllä, tai valvojilla, ei ole mahdollisuutta päästä paikoille ja oikeudet niihin on menetetty.

Leena Heinämäen mukaan kulttuuriin muutos on vaikuttanut pyhien paikkojen merkitykseen ja yhteisön niille antamaan arvoon. Heinämäki korostaa, että olisi tärkeää tutkia alkuperäiskansojen sisäisiä normeja, joita pyhiin paikkoihin on liitetty.

– Siinä missä alkuperäiskansojen vanhemmat ovat kunnioittaneet ja pitäneet joitain paikkoja pyhinä, nuoret eivät enää välttämättä kunnioita samoja paikkoja tai anna niille samanlaista arvoa. Tämä asia näyttäisi kuitenkin olevan muuttumassa. Pyhät paikat ovat nousemassa osaksi kulttuurista elpymistä ja henkisten traditioiden heräämistä.

Uhkista huolimatta Thora Herrmann haluaa nähdä pyhien paikkojen tulevaisuuden positiivisena. Kansainvälisesti niiden merkitys suojelukohteina on tullut vuosi vuodelta paremmin tunnetuksi ja huomiota on kohdistettu yhä enemmän myös oikeudelliseen sääntelyyn. Nykyään pyhät paikat onkin mainittu useissa kansainvälisissä sopimuksissa, esimerkiksi YK:n Biodiversiteetisopimuksessa ja YK:n julistuksessa alkuperäiskansojen oikeuksista.

Alkuperäiskansat ovat tulleet äänekäiksi ja ottaneet paikallisesti kantaa pyhien paikkojen puolesta. Myös tietojen vaihto on lisääntynyt. Leena Heinämäki

toteaa myös, että alkuperäiskansayhteisöt ovat alkaneet nostaa esille pyhiä paikkoja osana heidän perinteisten maidensa suoje-
lua, esimerkiksi kaivosteollisuutta vastaan.

Poikkitieteellinen lähestyminen

Arktisessa keskuksessa ja Pyhätunturilla pidetyssä Protecting the Sacred -konferenssissa tutkijat ja alkuperäiskansat kerääntyivät ensimmäistä kertaa näin laajamittaisesti keskustelemaan arktisten alueiden pyhistä paikoista ja niiden tärkeydestä. Konferenssissa tarjottiin konkreettisia vaihtoehtoja ja ratkaisuja paikkojen suojelemiseen ja tunnistamiseen niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla.

Herrmannin mukaan konferenssin suurimpia anteja on yhteinen julistus arktisten pyhien paikkojen huoltajista. Heinämäki lisää, että konferenssin tiimoilta on luvassa vielä kansainvälinen ja poikkitieteellinen julkaisu, johon konferenssissa puhuneet kirjoittavat.

Francis Joy kertoo, että tutkiessaan kalliomaalauksia hän on haastatellut saamelaisia ja kuullut heidän kertomuksiaan maalauksista. Hän työskentelee parhailaan väitöskirjaa shamanismista ja saamelaisesta taiteesta. Thora Herrmann on väitellyt Oxfordin yliopistossa kulttuurimaantieteestä. Heinämäki vastaavasti väitteli vuonna 2010 oikeustieteen tohtoriksi Lapin yliopistossa.

Francis, Thora ja Leena korostavat että Protecting the Sacred oli ainutlaatuinen poikkitieteellinen konferenssi, jossa muun muassa antropologit, uskontotieteilijät, biologit ja oikeustieteilijät kokoontuivat yhteen keskustelemaan pyhistä paikoista, yhdessä alkuperäiskansojen edustajien kanssa. Aihe yhdistää ja samalla myös kiehtoo eri tieteenaloja. ●

Tiedonhallinnan puumerkki tutkimuksen julkaisemiseen

Tutkijat on pitkään veloitettu tallentamaan julkaisujaan erilaisiin tutkimustietokantoihin, jotta tutkimusten tulokset saataisiin entistä laajempaan levitykseen. Eräänä tavoitteena on ollut yhtenäistää tutkimustiedon tietoarkkitehtuuria ja mahdollistaa näin yhteismitallinen tutkimukseen liittyvän tiedon hallinta. Tietohallintaan liittyvässä kokonaisuudessa on monia mahdollisuuksia ja mahdottomuuksia, joista yksi on julkaiseminen. Muutokset tieteellisen tutkimuksen julkaisemisessa saavat aikaan toivottuja ja ei-toivottuja tiedonhallinnallisia vaikutuksia julkaisemisen seurannassa, arvioinnissa, koordinaatiossa ja dokumentoinnissa.

Esimerkiksi julkaisufoorumiluokituksen ideana on, että julkaisuja ja etenkin niiden laatua voidaan arvioida tutkijoiden käyttämien julkaisukanavien perusteella. Arvioinnin ja tiedonhallinnan kannalta kyseessä on karkeahko, laatijoidensa näköinen sekä jokseenkin epäsymmetrinen ja sattumanvarainen järjestelmä. Todellisuudessa järjestelmä soveltuu kuvaamaan pienin varauksin tutkimusorganisaation ja suurin varauksin tutkimusalojen julkaisutoiminnan tasoa. Siksi olisi hyvä muistaa, että jatkossa julkaisufoorumiluokitusta tulisi tiedonhallinnassa käyttää vain yhtenä tekijänä ja korkeintaan edellä mainituissa tarkoituksissa.

Eri yhteyksissä on todettu, että tieteenalakohtaiset, oppiainekohtaiset ja tutkijakohtaiset tarkastelut tulisi jättää julkaisutarkastelun ulkopuolelle. Julkaisemisen arviointiin ja tiedonhallinnan huolellisuuteen liittyvä vaade johtuu monista tiedon erilaisuutta tuottavista parametreista, joita esiintyy tieteenalojen (mm. julkai-

sukanavien määrä, tieteenalan luonne), oppiaineiden (mm. tutkimuskohteiden rahoitus, populariteetti, historia) ja tutkijoiden välillä (mm. tutkijanuran pituus, teemat, painotukset). Mikäli esimerkiksi tutkija- tai tutkijaryhmäkohtaista analyysia tehdään, julkaisufoorumiluokittelua tulisi käyttää ainoastaan järjestelmän käyttöönotosta eteenpäin. Tämäkään ei silti poista edellä mainittuja ongelmakohtia. Yksinkertaisesti mekaaninen tai ylisystemaattinen lähestymistapa on ongelmallinen luotettavan tiedonhallinnan kannalta. Hyvä esimerkki tästä on monitieteinen tutkimus ja siihen liittyvä julkaiseminen, joka helposti jakaantuu kansallisiin ja kansainvälisiin lehtiin sekä usein hyvin kirjaville julkaisufoorumeille.

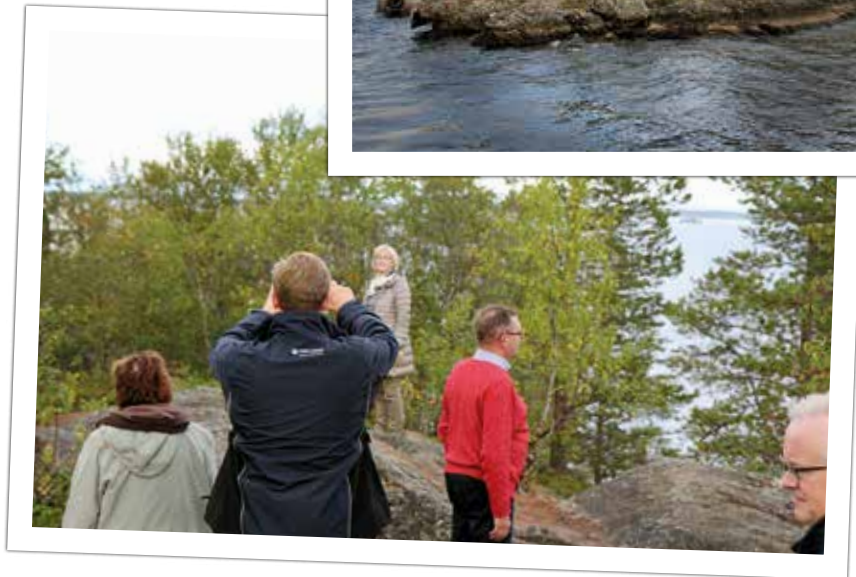
Lopulta pääongelma lienee siinä, kuten usein tiedonhallinnassa, että tiedon käyttäjät toimivat tiedonhallinnassa suppeasti ja itse asiassa hyödyntävät epäsymmetriaa ja suorastaan väärää tietoa. Tutkimuksen julkaisemiseen liittyvässä tiedonhallinnassa ensimmäiset ongelmat tulevat vastaan jo kirjaamisen tai kirjaamatta jättämisen vaiheessa. Tiedonhallinnan järjestelmä on silloin juuri niin hyvä kuin miten sitä käytetään. Ongelma kärjistyy silloin, kun toimijat hyödyntävät tätä kaikkea. Tällöin epäsymmetrisillä tiedoilla tehdään ratkaisuja esimerkiksi rahoituksen jakamisen yhteydessä. Tässä mielessä monet yksinkertaiset ja pidemmän aikavälin laajat tietoarkkitehtuurit ovat arvokkaita.

Antti Syväjärvi
Hallintotieteen professori

Keskusteluja ja veneilyä Euroopan huipulla

Lapilla on pitkät perinteet kokousmatkailun paikkana. Lapin yliopiston hallitus piti kesäseminaarinsa Inarissa.

Lapilla on pitkät perinteet erilaisen kokous- ja yritys- matkailun paikkana. Yritysten edustus- ja palkintomatkat ovatkin yksi Lapin talvimatkailun kulmakivistä. Ne ovat lappilaiselle elinkeinolle jopa niin keskeisiä, että niiden verovähennykskelpoisuuden poistuminen uhkaa romauttaa työpaikkojen määrää alalla. Yrityskokousten lisäksi Lapilla on pitkät perinteet myös poliittisten kohtaamisten näyttämönä. Jo presidentti Kekkonen toi aikanaan vieraitaan maakunnan maisemiin hiihtämään ja kalastamaan, ja nykyisen valtiojohton edustajat ovat myös järjestäneet esimerkiksi Lapland Retreat -tapaamisia eurooppalaisille päättäjille.

Kokouspaikalla on merkityksensä tapaamiselle, mutta millainen? Tämän jutun otsikko jäljittelee ulkoasiainministeriön nettisivuilla Euroopan ulkoministerien vierailusta julkaistun uutisen vastaavaa. Alkuperäinen otsikko (22.3.2010) kuuluu ”Keskusteluja ja potkukelkkailua Euroopan huipulla”. Kekkonen suosima kalastus on vaihtunut potkukelkkailuun, mutta lehtijutut kertovat minis-

teri Stubbin edelleen vieneen Maailman kauppajärjestö WTO:n johtajan Pascal Lamyn ladulle (IS 24.3.2012). Saariselällä ei siis vain istuta kabineteissa.

Tutkija Jaana Parviainen puhuu fyysisen, sosiaalisen ja poliittisen ympäristön tuottamasta koreografiasta, joka edistää strategisesti tietynlaista toimintaa. Kokousten koreografiaa määrittävät useimmiten hevosenkänmuotoon asetellut pöydät, esityslistat, tiukat aikataulut ja kokouskäytäntöjen sanelema osallistujien roolitus. Millaisia vaikutuksia ympäristön vaihdoksella on kokouskoreografi- aan? Tutkija Seija Tuulentien mukaan Lappiin paikkana liitetään matkaesitteissä esimerkiksi mahdollisuus arjesta pakenemiseen. Myös kokousmatkailun paikkana Lappi tarjoaa mahdollisuuden ”kokousarjesta” irtautumiseen. Saariselän tapaamisten uutisoinnissakin (TS 14.3.2010) todetaan osallistujien toimesta, kuinka paikan ”epämuodollisuus tarjoaa hyvän pohjan keskusteluille ja uusille ideoille”. Lappi kokousmatkailun paikkana näyttäytyy epämuodollisen vapauden mahdollistajana.

Seminaariapaikan vaihdos loi mahdollisuuksia vapaamuotoisemmille keskusteluille. Lapin yliopiston hallitus ja rehtori saamelaiskulttuurikeskus Sajoksen edessä: vasemmalta Satu Pesola, Julius Oförsagd, Mauri Ylä-Kotola, Tarmo Jomppanen, Merja Kinnunen, Raimo Väyrynen, Markku Salomaa, Rauno Korhonen, Minni Haanpää ja Harri Keskiäho. Kuvasta puuttuu Matti Hepola.

Lapin yliopiston hallitus matkusti elokuun loppupuolella pitämään kesäseminaariaan Inariin. Hallituksen jäsenten lisäksi matkalle osallistui yliopiston johtoa. Hallituksen tavoitteena on järjestää vuosittain yksi pidempi seminaari, joka mahdollistaa tavallisia kokouksia perusteellisemmän ja toisaalta vapaamuotoisemman asioiden käsittelyn. Inari valikoitui kokouspaikaksi hallituksen jäsenten toiveesta. Hallitus halusi muun muassa tavata saamelaisalueen toimijoita ja kuulla heidän näkökulmiaan Lapin yliopiston saatua valtakunnallisen vastuun yhteiskunta- ja oikeustieteellisen saametutkimuksen alueilla.

Matkattuamme ensin bussilla halki loppukesäisen Lapin, seminaarimme näyttömönä oli Inarin keskustassa sijaitseva saamelaiskulttuurikeskus Sajos, jonka saamelaiskäräjien parlamenttisali Soljussa suurin osa seminaarista pidettiin. Salin sisustus ihastutti osallistujia, mutta kokoustilojen tavoin myös tämä tila tuotti pitkälti perinteistä kokouskäytäntöä. Keskustelujen aiheena olivat muun muassa yliopiston strategiatyö, talous ja tulevat toiminnan ar-

vioinnit. Seminaarin aikana saamelaiskäräjien puheenjohtaja Klemetti Näkkäläjärvi esitteli hallitukselle näkemyksiään saamentutkimuksen kehittämisestä Lapin yliopistossa.

Eikö yliopiston hallituksen kesäseminaaria olisi voitu pitää tavalliseen tapaan yliopiston päärakennuksessa, ravintola Fellin akvaariokabinetissa? Kuten vastaavassa matkailussa yleensä, myös hallituksen seminaarissa ”paikka Lapissa” oli keskeisessä roolissa toiminnan näyttämönä, mutta toisaalta seminaarin asiasisältö oli osittain yhteydessä kokouksen pitopaikkaan. Kokouksalissa istumisen lisäksi tutustuimme matkan aikana saamelaismuseo Siidaan sekä kävimme Inarijärven risteilyllä kiiveten Ukonkiven kalliosaarelle. Nämä seminaarin epäviralliset osat sekä yhteiset illanvietot antoivat tilaisuuden keskustella epämuodollisemmin ja esittää monitahoisempia näkökulmia. ●

**Kirjoittaja on yliopisto-opettaja
Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutissa
ja henkilöstön edustaja Lapin yliopiston hallituksessa.**

Viihtyvyys syntyy toimivista tiloista

Suomen yliopistojen kiinteistöt yhtiöitettiin yliopistouudistuksen myötä vuonna 2010. Yliopistokampusten historiassa tämä tarkoittaa uudenlaista vaihetta, kun esimerkiksi ylläpitäminen ja kehittäminen tapahtuvat nykyisin liiketoimintaperiaattein.

Osan Lapin yliopiston kiinteistöistä omistava Suomen Yliopistokiinteistöt Oy (SYK) teetti tämän vuoden maaliskuussa yliopiston henkilökunnalle ja opiskelijoille kyselyn, jonka tarkoituksena on auttaa kampusalueen kehittämistä. Kyselyyn vastasi 218 opiskelijaa ja 116 henkilökuntaan kuuluvaa. Vastauksissa yliopiston opetustiloja pidettiin yleisesti hyvinä, palautetta saivat muun muassa sisäilma-asiat sekä taukotilojen puute.

Lapin yliopiston ylioppilaskunnan pääsihteeri Liisa Ansalan mielestä yliopiston tilojen tarkoitus on perinteisesti opiskelun mahdollistaminen.

– Näin vuonna 2013 voi tietenkin miettiä myös sitä, minkälainen ympäristö edistää oppimista ja yrittää kehittää tiloja sen pohjalta. Meidän yliopistossamme on kuitenkin tarvetta monille hyvin erityyppisille tiloille, koska meillä on erilaisia tiedekuntia oikeustieteellisestä taiteiden tiedekuntaan, Ansala jatkaa.

Ansala pitää Lapin yliopiston tiloja erityisen onnistuneina esteettömyyden suhteen, ainoastaan YTHS:n tiloihin joutuu kiertämään sisäkautta. Pistorasioiden tarjonta luentosaleissa, pyöräkatos sekä tupakointialueet puolestaan kaipaavat parannusta.

– Lisäksi parantamisen varaa olisi tiloissa, jotka tukevat muuta opiskeluelämään liittyvää toimintaa. Esimerkiksi ainejärjestötiloista on puhuttu niin kauan kuin muistan ja ne kaipaavat kipeästi muutosta. Onneksi kuitenkin ylioppilaskunta saa käyttää toiminnassaan luentosaleja.

Yliopistokampuksen ympäristöä Ansala pitää miellyttävänä luonnonläheisen sijainnin ja kauniin miljöönsä puolesta. Myös Rantavitikan alueelle noussut uusi lähikauppa on hyvä asia. Alueen liikuntapalveluja sen sijaan voisi vielä kehittää.

Ylioppilaskunta saa tasaisin väliajoin palautetta opiskelijoilta yliopiston tiloista ja onkin pyrkinyt viemään saamaansa viestiä eteenpäin. Ansala kuitenkin toteaa, että enemminkin palautetta saisi antaa ja kehitysideoita etenkin ainejärjestötilojen suhteen ovat tervetulleita. Omiin, vuonna 2006 ostamiinsa tiloihin ylioppilaskunta on ollut tyytyväinen.

– Haluaisin kuitenkin kannustaa yliopistoa miettimään tila-asioita uudelta kantilta. Tilat ovat merkittäviä viihtyvyyden kannalta, ja sana leviää nopeasti myös muualle, mikä voi vaikuttaa Lapin yliopiston houkuttelevuuteen, muistuttaa Ansala.

Elina Malinen

Mielenhallintaa tyhjällä kädellä

Karate merkitsee suomeksi tyhjää kättä. Suuri yleisö ymmärtää karaten lankkujen ja tiilien rikkomiseksi pelkällä kämmensyrjällä. Tilastotieteen yliopisto-opettaja Marianne Silen naurahtaa ja sanoo, että lankkuja ja tiiliä toki oppii rikkomaan, mutta se tapahtuu harjoittelun sivutuotteena.

– Itsepuolustukseen kehitetyn lajin perustekniikat koostuvat lyönneistä, potkuista, erilaisista otteista, heitoista ja hermopistetekniikoista. Voima karatessa kehitetään jaloilla ja lantion käytöllä. Kehityksen myötä lihaskunto, notkeus ja tekniikat paranevat, Marianne sanoo.

Karatessa on monia erilaisia tyyliäsuuntia. Mariannen harrastamalle tyyliäsuunnalle (Kokusai Shorinjiryu Karatedo) ominaista ovat pyörivät tekniikat, vartaloväistöt torjuntujen yhteydessä, potkupainotteisuus sekä runsas hyppypotkujen ja -lyöntien käyttö. Lisäksi asennot ovat moneen muuhun tyyliin verrattuna melko pystyjä ja kaapeita. Erityisesti miehille tai naisille tarkoitettuja tekniikoita ei ole.

Mariannen mukaan karate on itsepuolustuslaji, jonka harjoittelu kasvattelee kuntoa, itsekuria, itsevarmuutta, toisen ihmisen kunnioittamista ja huomioonottamista sekä keskittymiskykyä. Mielen hallinta on karatessa yhtä tärkeää kuin fyysinen voima.

– Treenissä opetellaan potkujen ja lyöntien ohella myös lukkoja, irrottautumisia, kaatoja ja väistöjä. Hermopisteitä opetellaan sekä tuhoamista että parantamista silmällä pitäen: hieronta parantaa, isku tuhoaa. Treenissä harjoitellaan myös aseilla. Aseina käytetään veistä, puumiekkaa ja eripituisia keppejä, Marianne sanoo.

Marianne on harrastanut karatea muutaman vuoden ja hänellä on nyt ruskea vyö. Suomessa vyöarvot ovat seuraavat: valkoinen, keltainen, oranssi, vihreä, sininen, ruskea ja mustan eri tasot. Värit kertovat osaamisen tasoista: musta on tasoista vaativin. Vyöt ansaitaan läpäisemällä vyökoe, jossa opettajat arvioivat oppilaan taitoja.

Budoseura Hoku Yu Kai on toiminut Rovaniemellä vuodesta 2003 lähtien. Seurassa on noin 25 nuorta ja 15 aikuista lajin harrastajaa. Omien treeniensä ohella Marianne ohjaa nuoria ja jakaa näin omaa osaamistaan eteenpäin.

Miten sitten Marianne toimisi todellisessa taistelutilanteessa kadulla?

– En tiedä, juoksisin ehkä karkuun, Marianne naurahtaa. Kysyjä jäi miettimään, ketä Marianne juoksisi karkuun: itseään vai vastustajaansa.

Olli Tiuraniemi

ANNA-LEENA MUOTKA

www.hokuyukai.net – Budoseura Rovaniemi

www.shorinjiryu.fi – Suomen Shorinji ryu Karatedo -yhdistys

www.musokai.fi – Budoseura Oulun Musokai

Virkavelvoitteita ja pitkäjännitteistä kehittämistä

ANNA-LEENA MUOTKA

Merja Palokangas työskentelee Rovaniemen kaupungin terveyskeskuksessa ylihammaslääkärinä. Hän vastaa toiminnasta ja taloudesta suun terveydenhuollon yksikössä, jossa on liki 60 työntekijää.

Palokangas työskenteli yli kymmenen vuotta hammaslääkärinä, mutta työn kuormittava ergonomia pakotti hänet siirtymään pois kliinisestä potilastyöstä.

– Selvitin mahdollisuuksia koulutautua erikoishammaslääkäriksi, mutta koulutuspaikkoja ei ollut tarjolla. Löysin soveltavan psykologian opinnot Lapin yliopistossa. Hallintotieteen maisterin tutkinto antoi mahdollisuuden toimia terveydenhuollon hallinnollisissa tehtävissä.

Julkisen terveydenhuoltoon kohdistuu parhaillaan suuria paineita. Merja Palokangas toteaa, että lait asettavat raamit ja toimintaa ohjaa myös poliittinen päätöksenteko.

– Koko väestö tuli oikeutetuksi julkiseen hammashoittoon vuonna 2002, ja vuonna 2005 tuli voimaan hoitotakuu, jonka mukaan kiireettömään suun terveydenhoitoon tulee päästä kolmessa ja joissakin tapauksissa kuudessa kuukaudessa. Resurssit eivät ole kuitenkaan kasvaneet rinta rinnan velvoitteiden kanssa.

Käytännössä tämä näkyy hoitotakuujonona. Rovaniemellä tilanne on valtakunnallisella keskitasolla: jono kiireettömään hoitoon on ollut viisi kuukautta jo pitkään.

– Samalla hoitoajat ovat pidentyneet, kun hoitoon pääsy venyy. Lisäksi jonon hallinnointi aiheuttaa hukkatyötä: se vie resursseja itsessään, Palokangas huomauttaa.

– Tulevaisuudessa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutos tuo varmasti haasteita, mutta uudistus ei ole välttämättä uhka. Mutta on kiinni poliittisesta päätöksenteosta, millaisella tasolla palvelut halutaan pitää.

Merja Palokangas toteaa, että lakien ja poliittisen päätöksenteon puitteissa yksikön johtajan liikkumavara on melko rajattu julkisessa terveydenhuollossa: eniten pystyy vaikuttamaan henkilöstön johtamiseen ja toiminnan kehittämiseen. Työssään hän on lähiesimies yli 20 hammaslääkärille.

– Soveltavan psykologian opinnot antoivat paljon tietoa siitä, miten ihminen toimii ja miksi hän toimii niin. Tieto auttaa vaikkapa siinä, että päivittäisessä työssä pystyy ymmärtämään ja käsittelemään ihmisten erilaisia työskentely- ja toimintatapoja.

Esimiehen yhdeksi tärkeäksi tehtäväksi Palokangas näkee mahdollisuuk-

MERJA PALOKANGAS

- Kotoisin Kajaanista
- Valmistunut hammaslääketieteen lisensiaatiksi Oulun yliopistosta 1994 ja hallintotieteen maisteriksi Lapin yliopistosta 2012 pääaineenaan johtamisen psykologia
- Hammaslääkärinä Rovaniemellä ja Oulussa 1994–2008
- Vastaavana hammaslääkärinä ja ylihammaslääkärinä Rovaniemen kaupungin terveyskeskuksessa suun terveydenhuollon yksikössä vuodesta 2011 lähtien

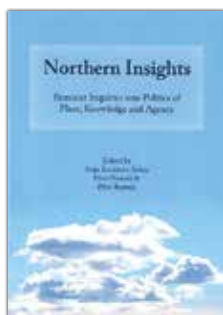
sien luomisen sille, että kaikki työntekijät voivat kehittää omaa työtään ja osaamistaan.

– Yksikössämme olemme pyrkineet tähän esimerkiksi työparikierrolla, jossa hammaslääkärin ja hammashoitajan työparit vaihtuvat aika ajoin. Parhaimmillaan totutuista käytännöistä poikkeaminen voi vahvistaa ammatillista itsetuntoa, parantaa hiljaisen tiedon jakamista sekä nostaa työyhteisön sisällä arvostusta kaikkien työtä kohtaan. Se nostaa myös valmiutta kohdata muutoksia, mitä nykypäivän työelämässä tarvitaan.

Työn arkipäivässä haasteena on se, miten resursseja voidaan irrottaa kehittämistoimiin.

– Omassa työssäni palavereita on paljon ja työrauhan saaminen on toisinaan haastavaa. Ajankäytön hallinta onkin erittäin tärkeää. Omista työpaineista huolimatta jokaisen tulisi kuitenkin pystyä näkemään laajempi kokonaisuus ja suhteuttaa oma toiminta siihen, sillä kaikella, mitä teet, on vaikutus koko työyhteisön toimintaan.

Sari Väyrynen

Northern Insights

Feminist Inquiries into Politics of Place, Knowledge and Agency
Seija Keskitalo-Foley, Päivi Naskali & Päivi Rantala (toim.)

Lapin yliopistokustannus 2013

230 s. ISBN: 978-952-484-645-5

Teoksessa käydään keskustelua naistutkimuksen kulttuurisista, sosiaalisista ja etnisistä erityispiirteistä. Pohjoisuus ja arktinen alueellisuus nousevat upeasti esille. Pohjoista Lappia kohdellaan usein tasavertaisena muiden hyvinvointialueiden seassa, kun taas Seija Keskitalo-Foleyn, Päivi Naskalin ja Päivi Rantalan toimittama teos huomauttaa aiheellisesti alueen erityisyydestä.

Artikkelikokoelma tarkastelee muun muassa naisten asemaa yhteiskunnassa, työmarkkinoilla, paikallisessa yhteisössä sekä havainnollistaa, millaisiksi seksuaalisen suuntautumisen, uskonnon ja etnisyyden erot muodostuvat pohjoisen pienissä yhteisöissä.

www.ulapland.fi/lup

LUP LAPLAND UNIVERSITY PRESS
LAPIN YLIOPISTOKUSTANNUS

Kuka on saamelainen ja mitä on saamelaisuus – identiteetin juurilla

Erika Sarivaara, Kaarina Määttä & Satu Uusiautti (toim.)

Lapin yliopistokustannus 2013

182 s. ISBN: 978-952-484-651-6

Millaisena saamelaisten historia on perinteisesti nähty? Mistä näkökulmista nykytutkimus avaa saamelaisten historiaa? Millaisia ulottuvuuksia on nykypäivän saamelaisuudessa?

Näitä kysymyksiä tarkastellaan uutuusteoksessa, joka on myös ajallinen matka saamelaisen kulttuurin ja elämäntavan kyydisä 1600-luvulta nykypäivään. Teos on monipuolinen silmäys saamelaiseen historiaan, uskontoon ja kieleen. Samalla se avaa tärkeitä uusia näkökulmia aiheeseen.

Teos perustuu Inarin Saamelaiskulttuurikeskuksessa Sajoksessa vuonna 2012 järjestettyyn seminaariin Saamelaisten historia, elämäntavat ja kulttuuri.

www.ulapland.fi/lup

LUP LAPLAND UNIVERSITY PRESS
LAPIN YLIOPISTOKUSTANNUS

Saamelaisten hyvä elämä ja hyvinvointipalvelut

Lyidia Heikkilä, Elsa Laiti-Hedemäki & Anneli Pohjola

Lapin yliopistokustannus 2013

200 s. ISBN: 978-952-484-659-2

Lyidia Heikkilän, Elsa Laiti-Hedemäen ja Anneli Pohjolan pilottitutkimus tarkastelee saamelaisten näkemyksiä ja kokemuksia kotiseutualueen kuntien saamenkielisiä peruspalveluista. Tutkimus nostaa esille ajantasaista tietoa saamelaisten palvelukokemuksista. Tiedon tuottamisen ohella tutkimus kehittää työkaluja saamelaisten palvelujen saatavuuden ja palvelutytytyväisyyden seurantaan arjen sujumisen ja hyvän elämän kehittämiseksi. Palveluiden saatavuus, kielelliset ja kulttuuriset erityistekijät sekä palveluiden käyttäjien vähemmistöasema nousevat tutkimuksessa esille saamelaisten omalla äänellä.

Teos on osa suurempaa tutkimuskokonaisuutta, jossa ovat mukana Lapin yliopiston sosiaalityön oppiaine, Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus ja sen Saamelaisyksikkö, Saamelaisalueen koulutuskeskus sekä SámiSoster ry.

www.ulapland.fi/lup

LUP LAPLAND UNIVERSITY PRESS
LAPIN YLIOPISTOKUSTANNUS

Julkaisut

Teoksia yliopistolaisilta Toimittanut OLLI TIURANIEMI ja ANNE RUONALA

Matkailututkimuksen lukukirja

Soile Veijola (toim.)

Lapin yliopistokustannus 2013

200 s. ISBN: 978-952-484-639-4

Matkailututkimus on monien tieteenalojen ja -tahojen risteyskohdassa. Niinpä matkailu on erityisasemassa monitieteisenä tutkimusalana. Soile Veijolan toimittama teos johdattaa lukijan matkailualan tutkimukseen yhdistämällä sen teoriaa ja käytäntöä. Teoksen keskipisteenä ovat tutkimusperinteiden näkökulmat sekä matkailun tulevaisuus kestävämpänä ja vastuullisempänä toimialana, elinkeinona ja työllistäjänä.

Teoksen tavoitteena on yhdistää ja suhteuttaa toisiinsa matkailun monitieteellisyttä. Tässä suhteessa teos on ainoaa laatuaan. Se on suunnattu oppikirjaksi muun muassa korkeakouluihin sekä kaikille matkailututkimuksesta kiinnostuneille.

www.ulapland.fi/lup

LUP LAPLAND UNIVERSITY PRESS
LAPIN YLIOPISTOKUSTANNUS

Les Feux Arctiques

Pedagogisia toimintamalleja pohjoisen taiteen ja median opetuksessa

Tuomas Honka, Mika Leinonen, Minttu Merivirta & Saila-Inkeri Vaara
Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisusarja B, Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan julkaisusarja C. Teos on julkaistu myös verkkoversiona 2013.

Julkaisu esittelee projektipedagogisia toimintamalleja sekä kolmen eri koulutusasteen yhteistyötä. Teos nostaa esille uusia näkemyksiä taiteen ja median opetuksen suunnitteluun, kehittämiseen ja toteutukseen. Se sisältää sekä tieteellisiä että oma-kohtaisiin kokemuksiin perustuvia kirjoituksia.

Julkaisun ensimmäinen osa esittelee projektipedagogiikkaa. Toinen osa keskittyy *Arktiset tulet* -dokumenttielokuvaan ja sen käytännön toteutukseen. Kolmas osa avaa web-dokumentin käsitettä sekä esittelee *Les Feux Arctiques* -hankkeesta toteutettua *Kylä joen sylissä* -web-dokumenttia käytännön kokemusten kautta. Neljäs ja viides osa kertovat Kilpisjärven kenttämatkasta sekä vanhojen valokuvien keruusta.

The Sámi of the Kola Peninsula:

About the life of an ethnic minority in the Soviet Union

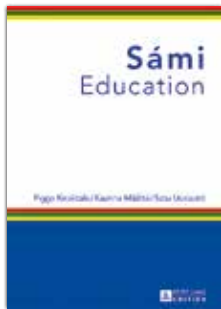
Lukas Allemann

Senter for samiske studier,
Skriftserie nr. 19, 2013

Teos käsittelee Kuolan niemimaalla tapahtuneita saamelaiden pakkosiirtoja. Vuosina 1930–1970 Neuvostoliitossa suoritettujen saamelaiden pakkosiirrot aiheuttivat saamelaiden elämään suurempia muutoksia kuin porojen yhteisömuutos tai stalinistien harjoittama terrori. Arktisen keskuksen tutkija Lukas Allemannin mukaan venäläistämistä ja muutoksista poronhoidossa oli päätetty jo ennen lokakuun vallankumousta.

Allemann on käyttänyt tutkimuksensa ensisijaisena lähteenä laajoja elämäkerrallisia haastatteluja. Suurin osa tutkimuksessa haastatteluista iäkkäistä saamelaisista joutui lähtemään ja jättämään kotinsa ainakin kerran, monet jopa kahdesti tai useammin, koska Neuvostoliitossa teollistuminen ja militarisointi koettiin alkuperäiskansojen tarpeita tärkeämmiksi.

Tutkimus avaa aiemmin vähän tutkittua ilmiötä: itäsaamelaiden kokemusmaailmaa ja etnisen vähemmistöryhmän rakenteita. Tutkimuksen tulokset horjuttavat vallalla olevaa näkemystä siitä, että neuvostovalta olisi yksin aiheuttanut saamelaiskulttuurin tuhon Neuvostoliitossa.

Sámi Education

Piggja Keskitalo, Kaarina Määttä & Satu Uusiautti
Peter Lang Publishing 2013

Teos käsittelee saamenpedagogiikkaa, saamelaiskasvatuksen kehittämistä sekä saamelaiskoulutuksen tulevaisuuden haasteita. Se nostaa esiin saamelaisten, Euroopan unionin ainoan alkuperäiskansan, koulutuksellisen aseman ja opetuksen kehittämishaasteet: Miten turvata alkuperäiskansojen ja vähemmistökielisten oppilaiden koulutuksellinen tasa-arvo? Miten rakentaa opetus siten, että se vahvistaa ja turvaa saamen kielten sekä kulttuurin tulevaisuuden? Miten tukea yhteisöllisesti opettajien ja kasvattajien sekä opettajankouluttajien työtä pohjoisen monikulttuurisissa tilanteissa?

Kirjassa tarkastellaan saamelaiskoulutuksen historiaa, saamentutkimusta ja sen menetelmiä, erityisesti koulututkimuksen eettisiä kysymyksiä. Keskeisiä kirjan sisältöjä ovat myös saamelaiskasvatuksen kulttuuriset ja kielelliset erityispiirteet sekä niiden varaan rakentuvat opetukselliset mallit sekä työkalut opetuksen muuttamiseksi ja kehittämiseksi. Lisäksi kirjassa luodaan tulevaisuuden saamelaiskoulutuksen malli – toivekoulu, joka vastaa saamelaisopetuksen asiantuntijoiden käsityksiä monikulttuurisen saamelaiskoulun arvostetusta asemasta.

Asiakkaat toimijoina sosiaalityössä

Merja Laitinen & Asta Niskala
Osuuskunta Vastapaino 2013

Asiakkaat toimijoina sosiaalityössä -teos kirjoittaa asiakkaan asemaa sosiaalityön kentällä. Nykyään asiakas on entistä tärkeämmässä roolissa arjen sosiaalityössä. Asiakkaalle tarjotaan mahdollisuuksia suunnitella tulevaisuuttaan ja asiakkaan ääntä kuunnellaan tarkalla korvalla. Asiakkaan näkemysten huomioimiseen vaikuttavat muiden muassa palveluverkoston rakentuminen, poliittiset päätökset ja budjetointi sekä asuntojen rajallinen tarjonta.

Teoksen artikkelit luovat rajattuja ja konkreettisia katsauksia erilaisiin sosiaalityön asiakasryhmiin: kehitysvammaisiin, mielenterveyskuntoutujiin ja muistisairautta sairastaviin vanhuksiin. Asiakkaiden osallisuutta havainnollistavat erilaiset haastatteluaineistot, joissa kuuluu nuorten aikuisten, lastensuojelulasten vanhempien, päihdekuntoutujien ja väkivallan uhrien ääni. Lisäksi artikkeleissa valotetaan sosiaalityön asiakkaiden toimijuuden tiloja.

Kirjoittajat ovat sosiaalialan opettajia, tutkijoita, kehittäjiä ja asiakkaita ympäri Suomea.

Arktinen kutsuu – Suomi, EU ja arktinen alue

Markku Heikkilä & Marjo Laukkanen
Ulkomministeriön Eurooppatiedotus 2013

Satasivuisessa kirjassa käsitellään arktisia asioita tavalla, joka auttaa näkemään ja ymmärtämään meneillään olevan kehityksen taustat. Ihmisten omakohtaiset kokemukset, kirjan monipuolinen kuvitus ja useat henkilöhaastattelut antavat arktiselle alueille kasvot.

Kirjan voi tilata maksutta tai lukea sähköisenä osoitteesta eurooppatiedotus.fi. Kirja ilmestyy suomeksi, ruotsiksi, pohjoissaameksi ja englanniksi. Kirjan sähköinen versio löytyy myös Arktisen keskuksen internetsivulta.

www.arcticcentre.org

YHTEISKUNTATIETEIDEN TIEDEKUNTA

Vuorovaikutus ja autoritaarisuus yritysjohdajuuden ääripäinä

Väitös 17.5.2013

ESA A. O. TUOMINEN Yritysjohdajien arvot ja johtamiskäsitykset – Empiirinen pitkittäistutkimus Lahden seudun PK-huonekaluteollisuudesta

Yritysjohdajien arvoilla ja johtamiskäsityksillä on yhteys yrityksen suorituskykyyn. Esa A. O. Tuomisen väitöksen mukaan perinteisen autoritäärisen johdajuuden rinnalle on syntynyt vuorovaikutukseen pohjaava johtajatyyppejä, ja johtajan asemoitumisella tähän klusteriin on selkeä yhteys yrityksen suorituskykyyn.

Tuominen on tutkinut Lahden pk-huonekaluteollisuusyrityksiä, sillä juuri Lahdessa toimii alan pk-yritysten suurin valtakunnallinen keskittymä. Tutkimustulokset pätevät Lahden huonekaluteollisuuteen mutteivät ole yleistettävissä koko huonekaluteollisuuteen. Tuomisen tutkimustyö tuo kuitenkin tuoreen näkökulman yritysjohtamisen arvotyyppologioita käsittelevään tieteelliseen keskusteluun.

Väitöstutkimuksen analysoinnin kohteena ovat eri johtajatyyppeiden strategisen ajattelun eroavuudet. Yritys voi Tuomisen mukaan toimia menestyksellisesti taantuvankin teollisuuden alueella, jos strateginen suunnittelu on tehty huolellisesti ja jos yritys on asemoitunut siten, että se kykenee hyödyntämään omaa kilpailuetuaan tavoitteellisesti. Yrittäjätyyppistä juuri vuorovaikutusjohtajat painottavat työssään strategista suunnittelua yhdessä johdettavien kanssa. Autoritaaristen johtajien yrityksissä oli vain poikkeustapauksissa täsmennetty kirjallisesti yrityksen tavoitteet.

Käytännön toimijuus harrastusyhteisön muodostumisessa

Väitös 24.5.2013

VESA MARKUKSELA "Aisti kuin kala" – Etnografia vetouistelun veljeskunnan kilpailukäytännöstä

Vesa Markuksela tutki väitöstyössään harrastusyhteisön muodostumista vetouistelun kontekstissa. Markuksela nojautuu kulttuurisen kulutustutkimuksen perinteeseen, kulttuuritutkimuksen aistillisen käänteen kirjallisuuteen ja käytäntöteoriaan. Tutkimuksen aineisto on koottu moottorivetouistelijoiden Lappi-Cup kilpailuissa vuosina 2007–2009. Tutkimuksen metodologiana on aistietnografia, jonka kehittämisessä Markuksela on ollut itse aiemmin mukana. Aistietnografia mahdollistaa muuttuvassa tapahtumaympäristössä toteutuvien aistillisten ja dynaamisten toimien hienovaraisen tarkastelun.

Vallalla olevat kulutustutkimuksen keskeiset yhteisökäsitteet eivät Vesa Markukselan mukaan ole sellaisenaan riittäviä toiminnallisen harrastamisen yhteisöpohdiskeluun. Aiempi kulutustutkimuksen yhteisötutkimus on ajatellut yhteisön muodostuvan eetoksen, jaettujen uskomuksien, rituaalien sekä hierarkkisen rakenteen kautta. Keskustelut eivät kuitenkaan ole käsitelleet riittävästi harrastamista kokonaisvaltaisena toimintana ja kehollisena tekemisenä eivätkä huomioineet moniaistisuuden merkitystä. Yhteisökäsitteiden tarkastelukulmia olisikin Markukselan mukaan täydennettävä tekemisen ja käytännön toimijuuden näkökulmilla.

Karisma on moni-ilmeinen arvoitus

Väitös 1.6.2013

TUOMO TAKALA Tutkimuksia karismasta eri konteksteissaan

Tuomo Takala avaa artikkeliväitöskirjassaan karisman arvoitusta sosiaalis-yhteiskunnallisessa kontekstissa. Hänen tutkimuksensa tarkoituksena on kuvata karismaa ja siihen liittyviä ilmiöitä eikä niinkään selittää niitä. Takalan tutkimus onkin poikkeuksellista yhdistellen sosiologiaa, filosofiaa, psykologiaa, johtamistiedettä ja valtio-oppia. Pääfokus on kuitenkin sosiologiassa. Karismaa kantavat ihmiset ja karismaattisiin prosesseihin kietoutuneet toimijat on tutkimuksessa tematisoitu yhteisöllisiksi toimijoiksi.

Karisman sosiaalinen ulottuvuus tematisoituu niin kutsutussa karisman kulttuurisessa mallissa. Siinä ajatellaan, että karismaattisen toiminnan luonne ja määrittely vaihtelee siirryttäessä kulttuurista toiseen. Karisma lähteeikin ennen kaikkea joukon voimasta, mikä luo edellytykset yksilön karisman esiintymiselle.

Takala uskoo, että karismatutkimuksessa voi muodostua paradigmaattisia tutkimusryppäitä. Näitä ryppäitä voivat yhdistää samanlaiset perusolettamukset ontologian, epistemologian ja metodologian suhteen. Omalta osaltaan Takala on halunnut korostaa kriittisyyttä normatiivisena haasteena karismatutkimukselle ja sirpaleisuutta olemassa olevana asiantilana karismatutkimuksessa.

Rajaturvallisuuden militarisointi voi parantaa ihmisten oikeusturvaa

Väitös 4.6.2013

MARKUS HEISKANEN Rajakeisarin uudet (v)aatteet. Käsitemaalyysi rajaturvallisuudesta

Sotilaallisesti järjestetyn rajavalvonnan on pelätty heikentävän hallinnon avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sekä kaventavan yksilöiden oikeuksia. Toisin kuin Suomessa sotilaallista rajavalvontaa onkin purettu monissa EU:n jäsenmaissa ja resursseja on suunnattu yhdenmennytyyn rajavalvontaan.

Markus Heiskanen väitöstyöstä käy ilmi, että sotilaallisesti organisoitu Rajavartiolaitos on oikeusvarmempi ratkaisu ihmisten oikeusturvan kannalta kuin siviilihallinnon mukaan toimiva poliisi. Tämä johtuu Rajavartiolaitoksen ja poliisin erilaisista toimintakulttuureista sekä virkamiesten erilaisesta hallinto-oikeudellisesta asemasta.

Toisin kuin sotilasorganisaatioissa poliisihallinnossa korostuu jokaisen virkamiehen itsenäinen vastuu päätösharkinnassa. Tämä aiheuttaa vaihtelua päätöksentekoon ja toimintaan, millä on vaikutusta siihen, kuinka yksilöiden oikeusturva toteutuu turvallisuushallinnossa.

Markus Heiskanen toteutti tutkimuksensa kriittisellä tutkimusotteella, jossa hän asetti virallisen valtakäsitteen kysymysalaiseksi. Hän tuotti väitöstyössään tulkinnan rajaturvallisuudesta, joka haastaa nykyisen valtiolähtöisen turvallisuusajattelun antamalla yksilön vapausoikeuksille samanlaisen painoarvon valtion turvallisuuden rinnalla.

Kelan kuntoutus ei tue kuntoutujien työmarkkinoille siirtymistä

Väitös 21.8.2013

JARI LINDH Kuntoutus työn muutoksessa. Yksilön vajavuuden arvioinnista toimintaverkoston rakenteistumiseen

Yhteiskuntatieteiden lisensiaatti Jari Lindh väitös osoittaa, että Kelan vajaakuntoisten ammatillinen kuntoutus ei ole kyennyt riittävästi tukemaan kuntoutujien työmarkkinoille siirtymistä. Kelan vajaakuntoisille tarkoitetun ammatillisen kuntoutuksen jälkeen siirrytään pääsääntöisesti työvoimasta työkyvyttömyyseläkkeelle.

Tutkimuksen mukaan ammatillisen kuntoutuksen resurssit menevät nyky muodossaan osin hukkaan, kun asiaa tarkastellaan ammatillisen suunnittelun, työhön paluun ja työurien pidentämisen näkökulmista. Tavoitteesta jäädään myös yksilöllisessä ammatillisessa kuntoutussuunnittelussa. Lindh toteaa kuntoutuslaitosten ammatillisen kuntoutuksen painottuvan pääosin työkyvyn arviointiin, jolloin ammatillinen suunnittelu ja kuntoutuspalvelujen koordinointi jäävät vähemmälle huomiolle.

Tutkimuksen mukaan kuntoutusprosessit toimivat harvoin yhden palvelun periaatteella, joten ne edellyttävät integroitua palvelukokonaisuutta, verkostomaisista työotetta ja institutionaaliset raja-aidat ylittävää koordinoitua yhteistoimintaa.

Tutkimusaineistonaan Lindh on käyttänyt Kelan ja Tilastokeskuksen rekisteriaineistoja, kuntoutujille suunnattuja kyselyjä sekä kuntoutustyöntekijöiden haastatteluja.

Sosiaalialan uudistaminen edellyttää ammattien uudelleen tarkastelua

Väitös 30.8.2013

JARI HELMINEN Päämääränä sosiaalialan ammattilaisuus Sosiaaliohjaajien näkemyksiä ammattialasta ja alan tulevaisuudesta

Jari Helmisen väitöskirjassa tarkastellaan sosiaalialan työtä ja ammattilaisuutta sosiaaliohjauksen näkökulmasta. Tarkastelu kohdentuu sosiaaliohjaajien työn lähtökohtiin, ammatilliseen kasvuun ja kehitykseen, ammattitaitoon, asiantuntijuuteen sekä tulevaisuuskuvaan.

Helmisen mukaan ammatilliseen kasvuun ja kehittymiseen alalla vaikuttavat koulutus, työura ja elämäkokemus. Ammatillinen kasvu ja kehitys ovat sekä ammattilaisena että ihmisenä varttumista: ammattitaito on työskentelyvalmiutta ja -varmuutta.

Tutkimusta varten haastateltujen sosiaaliohjaajien mukaan sosiaalialan työikäntäntöjä koskeva tieto ja osaaminen ovat keskeisessä asemassa asiakastyössä. Tieto auttaa sosiaaliohjaajia ymmärtämään ihmistä ja hänen elämäntilanteestaan nousevia ongelmia sekä toimimaan tilanteen edellyttämällä tavalla. Asiakastyön keskiössä ovat työntekijän ja asiakkaan kohtaaminen sekä yhdessä työskentely. Työn onnistumiseen vaikuttavat keskeisesti työntekijän ohjaustaidot sekä verkostoja koordinaatiovalmiudet.

Sosiaaliohjaajat ymmärsivät asiantuntijuuden ammattitaitona ja sen vahvistumisenä. Heidän mukaansa sosiaaliohjaus perustuu ammattitietoon sekä asiakkaan elämäntilanteen yksilöllisten tarpeiden huomioimiseen. Tämä edellyttää työntekijän ja asiakkaan kohtaamista: läsnäoloa, vastavuoroisuutta ja yhteistoiminnallisuutta.

Hurriganes-ilmio vapautti 1970-luvun kulttuuri-ilmapiiriä

Väitös 7.9.2013

PETRI LAUKKA Kekkosllovakian kuninkaat - Hurriganes kulttuuriin tuotteena, tekijänä ja nostalgiana

Suomalainen rockyhtye Hurriganes toimii Petri Laukan tutkimuksessa kurkistusaukkona 1970-luvun todellisuuteen. Suomettunutta, itsesensuurin ja taistolaisuuden värittämää vuosikymmentä on tutkittu tähän mennessä pääasiassa politiikan näkökulmasta. Laukan tutkimuksessa tarkastelun kohteena on nyt ensimmäistä kertaa vuosikymmenen populaarikulttuuri.

Laukan mukaan Hurriganes oli poikkeuksellinen ilmio 1970-luvun Suomessa. Yhtye tarjosi YYA-ajan Suomessa omatekoisen tulkinnan Amerikasta ja rock'n'rollista, rennommasta ilmapiiiristä.

1970-luvulla oli vallalla tarkka hegeemoninen jako länteen ja itään. Jaosta tuli osa mentaliteettia, yhteisöllistä mielenlaatua, mikä heijastui myös vuosikymmenen kulttuuri-ilmapiiiriin. Neuvostoliiton läsnäolo näkyi kulttuuripolitiikassa mm. kustannusalalla.

Laukka toteaa, että 1970-luvun ilmapiiirissä taiteelle asetettiin poliittisia päämääriä. Tästä seurasi, että maahamme muodostui eräänlainen kanta-aottavan taiteen etujoukko, johon myös poliittinen laulu-liike ja edistyksellinen rockmusiikki kuuluivat.

Laukan mukaan Hurriganes-ilmionä poikkesei tästä linjasta amerikkalaistyyliisenä ilmentymänä. Yhtyeen muusikot levittivät vahvistimiensa eteen tähtilippuja, ajelivat 1950-luvun jenkkiautoilla, puukeutuivat näyttävästi ja olivat muutenkin avoimen kaupallisia.

Lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyötä tulisi lisätä

Väitös 17.5.2013

MARJATTA RAUTIAINEN "Onko teillä ammatia? Meilläpä on!" – Rovaniemen ammattilukion kehitys vuosina 1996–2008

Kahden koulumuodon käyminen samanaikaisesti ei ole liian raskas tavalliselle nuorelle. Ammatillisen ja lukiokoulutuksen yhteistyötä tulisi lisätä, ja niiden välisestä tiukasta jaosta pitäisi Marjatta Rautiaisen mukaan vähitellen luopua. Ammattilukion tärkein vetovoima on vaihtoehtojen runsaus ja varmuus siitä, että jos ei saisikaan haluttua jatko-opiskelupaikkaa heti ylioppilaaksi valmistuttuaan, niin pääomana on kuitenkin ammatitaito, jonka avulla nuori voi hakea töitä.

Tutkimusaineistona väitöksessä ovat koulun toiminnasta syntyneet arkistot sekä oppilas- ja opettajahaastattelut vuosilta 1996–2008. Rautiainen toimi itse tuolloin kyseisen lukion rehtorina. Rautiaisen analysoi sekä kuvaa tutkimuksessaan sitä, miksi Rovaniemelle perustettiin ammattilukio, miten se kehittyi ja mikälainen asema sille syntyi.

Rovaniemen ammattilukion perustaminen liittyy 1990-luvulla toteutettuun toisen asteen koulutuksen kehittämiseen. Tuolloin pyrittiin lisäämään lukion ja ammatillisen koulutuksen yhteistyötä. Kokeiluja tehtiin muun muassa Kotkassa, Helsingissä ja Tampereella. Rovaniemen aikuislukio ja Rovaniemen ammattioppilaitos perustivat "ammattilukion", jolla ei ole virallista koulustatusta. Kehitystyötä on tehty paikallistasolla ilman valtakunnallista ohjausta. Ammattilukiosta muodostui menestys. Rautiainen huomauttaa, että hyvätkään tulokset koulutuskokeiluissa eivät ole tuoneet toiselle asteelle kaivattua uudistusta.

Evakkous jatkuu yhä kannakselaisten mielissä

Väitös 8.6.2013

ANNELI ILOINEN Rajan lapset. Identiteettityö Kannaksen evakkojen sukupolvissa

Kannaksen väestöstä joutui suurin osa lähtemään kaksi kertaa kodeistaan vuosina 1939–1944. Anneli Ilonon tutki sitä, miten kannakselaistekävät sisäistä identiteettityötään ja miten sitä tehdään sukupolvien välillä. Ilonon mukaan evakkous ei ole ohi, vaan se elää yhä ihmisten mielissä.

Kannakselaisten identiteettityö pohjautuu Ilonon mukaan kokemukseen perustuvaan tunnekollektiivisuuteen ja tietoon perustuvaan toimintakollektiivisuuteen. Identiteettityö on sekä sisäistä että ulkoista, joista ulkoista identiteettityötä tehdään sekä heimoyhteisyyden että lähiyhteisyyden kanavien kautta. Kannakselaisten identiteetin rakennetekijöitä ovat rajan imperatiivi, sosiokulttuurinen aktiivisuus ja aktiivinen kansalaisuus. Kannakselaisten identiteetti on isänmaallista karjalaisuutta, tasa-arvoisuutta, suvaitsevaisuutta, aktiivista kansalaisuutta, yritteliäisyyttä ja yrittäjyyttä.

Ilonon haastatteli tutkimukseensa 29 kannakselaista ja sai kerättyä heidän jälkeläisiltään kokemuksia kolmesta sukupolvesta kaikkiaan yli sadalta henkilöltä. Evakkojen lapset eli toinen sukupolvi on havahtunut vasta viime vuosikymmeninä tutustumaan vanhempiensa kotiseutuun ja kotipaikkaan. Kolmannella ja neljännellä sukupolvella on ollut vanhempiaan paremmat mahdollisuudet saada tietoa isovanhempiensa kertomuksista sekä vähitellen avautuneesta lähihistoriasta Neuvostoliiton hajottua ja alkaa purkaa vaikean muuria.

Vuonna 1930 Kannaksella Kivennavalla syntynyt Ilonon on Lapin yliopiston kaikkien aikojen iäkköin väittelijä.

Kunnat voisivat käyttää maanhankintakeinojaan tehokkaammin

Väitös 23.8.2013

ILARI HOVILA Kunnan maapolitiikka:

Oikeudelliset ohjauskeinot

Lainsäädäntö antaa kunnille riittävät välineet tehokkaan ja tarkoituksenmukaisen maapolitiikan hoitamiseen. Jos kunnat eivät esimerkiksi onnistu tarjoamaan riittävästi ja kohtuuhintaan tontteja rakennettavaksi, syy ei ole lainsäädännössä vaan yleensä puuttuvassa poliittisessa tahdossa. Ilari Hovila loi väitöstutkimuksessaan kokonaiskuvan niistä oikeudellisista ohjauskeinoista, joita kunnilla on käytettävissä maapolitiikan hoitamiseen. Väitöksessä myös analysoidaan maapolitiikan toimintaympäristön oikeudellisia erityispiirteitä.

Kunnan käytössä olevat maapolitiikan välineet tulisi Ilari Hovilan mukaan hahmottaa käytännön päätöksenteossa kokonaisjärjestelmänä irrallisten keinojen sijaan. Tämä voisi lisätä maapolitiikan hoitamisen tehokkuutta mutta samalla myös yksityisten osapuolten oikeusturvaa ja koko prosessin avoimuutta. Keinojen hahmottaminen kokonaisuutena kannustaa Hovilan mukaan käyttämään ensin lievempiä keinoja, mutta päätöksentekijä voi siirtyä joustavasti ja asteittain voimakkaampaan keinoon, mikäli lievempi puuttuminen ei tehoa. Kun koko hierarkkisen järjestelmän käyttö on avoimesti kaikkien asianosaisten tiedossa, lisää se todennäköisyyttä asioista sopimiseen ilman kovempia pakkokeinoja.

Luonnonvaraoikeuden tutkimusprofessori

Euroopan aluekehitysrahasto on myöntänyt rahoituksen Lapin yliopistolle, Metsätutkimuslaitokselle (Metla) ja Geologian tutkimuskeskukselle (GTK) luonnonvaraoikeuden professorin perustamista varten. Kyseessä on ensimmäinen alan professori Suomessa. Professori sijoittuu Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekuntaan. Mukana yhteistyössä on myös Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio, jonka rooli on erityisesti käytäntöön suuntautuvassa tiedonvälityksessä.

– Lapissa on käynnistymässä lukuisia kaivoksia, joiden toiminta tulee suhteuttaa muuhun luontoon ja luonnonvarojen hyödyntävään elinkeinotoimintaan. Tarvitaan lisää oikeudellista tietoa ja osaamista, jotta erilaiset maankäyttötarpeet tulevat tasapuolisesti huomioon otetuksi, professori Kai Kokko sanoo.

Luonnonvaraoikeuden tutkimusprofessorilla ja alan osaamiskeskittymällä luodaan perustaa tulevalle kansainväliselle

tutkimusyhteistyölle ja pyritään nykyistä tehokkaampaan tutkimusresurssien käyttöön. Samalla voidaan tuottaa räätälöityä tietoa kestävästä luonnonvarojen käytöstä varten sekä ennakoita ja välttää mahdollisia alueiden käytön ristiriitatilanteita. Käytäjälähtöisen tutkimustiedon tueksi on tarkoitus kehittää toimintatavat, joilla edistetään tiedonsiirtoa tutkimusyhteisöjen, elinkeinoelämän ja hallinnon välillä.

– Luonnonvaratutkimuksen vahvistaminen sopii erinomaisesti Lapin yliopiston strategiaan ja tutkijakoulutukseen. Yhteistyö Metlan, GTK:n ja Tapion kanssa linkittyy hyvin yhteen jo käynnissä olevien tutkimushankkeiden kanssa. Lisäksi professori mahdollistaa uusien tutkimushankkeiden käynnistämisen. Uudella tutkimustiedolla voidaan esimerkiksi kehittää ja selkiyttää luonnonvarojen käyttävien yritysten yhteiskunta- ja ympäristövastuuta, Kai Kokko sanoo.

APURAHAT

Kunnallisalan kehittämissäitiö

Kunnallisalan kehittämissäitiö (KAKS) on myöntänyt apurahat yhteiskuntatieteiden maisteri **JUHA KOSKELALLE** ja yhteiskuntatieteiden ylioppilas **ELISA PENDERSILLE**.

Juha Koskela sai säitiöltä 20 000 euron apurahan väitöskirjatyöhönsä, jonka otsikkona on EU:n rakennerahastohankkeiden tuottaman tiedon ja käytäntöjen hyödyntäminen kunnissa. Elisa Penders sai 1 500 euron apurahan pro gradu -tutkielmalle, jonka otsikkona on Kuntalaisten odotuksia lähipalveluista aluelautakuntien käynnistysprosesseissa.

Säitiöiden professoripooli

Säitiöiden professoripooliin kuuluvat säitiöt ovat myöntäneet vuoden tutkimusapurahan hallinto-oikeuden professori **KIRSI KUUSIKOLLE** oikeustieteiden tiedekunnasta ja liiketaloustieteen professori **SUSAN MERILÄISELLE** yhteiskuntatieteiden tiedekunnasta.

Professoripoolista apurahaa voi hakea suomalaisessa yliopistossa vakinaisesti työskentelevä professori, jonka yliopisto sitoutuu vapauttamaan hallinnosta ja opetuksesta lukuvuoden ajaksi. Apurahan turvin tutkijat voivat omistautua tutkimustyölle lukuvuonna 2014–2015 tai kalenterivuonna 2014. Säitiöiden professoripoolin perustajina on yhteensä 17 säitiötä.

Suomen Akatemia

Suomen Akatemia on myöntänyt yhteiskuntatieteiden tohtori **TIINA SEPPÄLÄLLE** tutkijatohtorirahoituksen ajalle 1.9.2013–31.8.2016. Tutkimuksen suoritustaikana on Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Projektiin sisältyy myös kenttätöjaksot Nepalissa, Bangladeshissa ja Intiassa.

Projektissa tutkitaan kehitysprojektien vuoksi kodeistaan pakko-siirrettyjen ja hädettyjen ihmisten kamppailua vallitsevaa kehityspoliittikka vastaan. Tutkimuksessa tarkastellaan kansalaisliikkeiden toimintaa kolmessa Etelä-Aasian köyhimmistä kehitysmaista: Bangladeshissa, Nepalissa ja Intiassa.

Niilo Helanderin Säitiö

Niilo Helanderin Säitiön hallitus on myöntänyt apurahoja Lapin yliopiston tutkijoille ja työryhmille. Apurahan saivat:

- OTM **SHAHNAJ BEGUM** tutkimukseen aiheesta Islamilaiset arvot ja niiden tuomat haasteet hoidon antajien ja asiakkaiden vuorovaikutuksessa ikääntyneiden palvelutalossa, 15 000 euroa

- Kuvataiteen tohtori **JYRKI SIUKONEN** ja työryhmä julkaisun ja näyttelyn toteuttamiseen aiheesta Käsitettävän äärellä. Taide ja tekemisen käytäntö, 4 000 euroa

- KM, Dipl.ins. **HELI TUOVINEN** väitöstyöhön tekstiilitaiteilija Elsa Montell-Saanion taiteesta, 19 728 euroa

- Kasvatustieteiden ylioppilas **HEINI WESSLIN** ja **PAULIINA FEODOROFF** kolttasaamelaisiin taidekäsityömuotoihin liittyvään projektiin, 5 000 euroa

- Kasvatustieteen tohtori **TANJA ÄÄRELÄ** nuorten vankien peruskoulukokemuksia käsittelevään väitöksen jälkeiseen tutkimukseen 26 000 euroa

Animaatio miesten ja naisten töistä

Lapin Letka -hankkeessa on vuodesta 2008 lähtien tutkittu sukupuolten välistä tasa-arvoa Lapissa. Tutkimustulokset on tiivistetty animaatioksi *Miesten tärkeät työt – naisten pakolliset palvelut*.

Animaatio tuo esille karrikoiden ja keskustelua herätellen niitä tekijöitä, jotka ylläpitävät tilannetta, jossa naisten alat ja ammatit nähdään vähempiarvoisina kuin miesten alat ja ammatit. Animaatio pohjautuu kuuteen tutkimukseen ja selvitykseen, jotka on tehty Lapin Letka -hankkeessa.

Animaation on toteuttanut Lapin yliopiston audiovisuaalisen mediakulttuurin opiskelija Aki Nyysönen, ja sen ovat käsikirjoittaneet tutkijat Irmeli Kari-Björkbacka ja Suvu Lyytinen sekä Aki Nyysönen. Tutkimustulosten yhteenvedosta on vastannut Irmeli Kari-Björkbacka.

Animaatio on nähtävillä osoitteessa www.lapinletka.fi.

Suonpään elokuva Malmön elokuvafestivaaleille

Taiteiden tiedekunnan osa-aikaisen ympäristö- ja luontokuvauksen professori Juha Suonpään *Hukkamies*-elokuva kilpaillee Malmön Nordisk Panorama -festivaalin parhaan dokumentin palkinnosta.

Hukkamies on elokuva miehestä, joka on opetellut susien kielen ja elintavat, kohdannut villit silmästä silmään ja todistanut susien kohtalon. Se on tarina ihmisen ja uhanalaisen eläimen ristiriitaisesta suhteesta.

Tapahtumassa nähdään pohjoismaiden parhaat lyhyt- ja dokumenttielokuvat. Kukin pohjoismaa voi lähettää festivaalin kilpailusarjaan kolme elokuvaa. Tänä vuonna Juha Suonpään *Hukkamies* on yksi Suomen edustajista. Festivaali järjestetään syyskuun lopulla.

Arktinen konferenssi

Rovaniemellä

Rovaniemellä järjestetään 2.–4. joulukuuta 2013 kansainvälinen konferenssi In the Spirit of the Rovaniemi Process – Arctic Cities, Global Processes and Local Realities.

Konferenssi keskittyy arktisen alueen kehitykseen etenkin ympäristönsuojelun ja kestävä kehityksen näkökulmista. Tieteellisen osion lisäksi tapahtuman ohjelmassa on arktisten kaupunkien johtajien kokoontuminen. Konferenssiin on kutsuttu kaupunginjohtajia Aasiasta, Pohjois-Amerikasta, Venäjältä ja Pohjoismaista.

Konferenssin pääpuhujia ovat Norjan entinen ulko- ja puolustusministeri Thorvald Stoltenberg, diplomaatti ja arktisen yhteistyön käynnistämävaiheen merkittävä toimija Mary Simon sekä Suomen entinen ympäristöministeri ja sittemmin mittavan kansainvälisen uran tehnyt Kaj Bärlund.

Rovaniemen kaupungin ja Lapin yliopiston Arktisen keskuksen järjestämä konferenssi jatkaa niin kutsutun Rovaniemi-prosessin perinnettä. www.rovaniemiprocess.fi

Sukupuolentutkimuksen ja Kulttuurintutkimuksen päivät

Yhteiset Sukupuolentutkimuksen ja Kulttuurintutkimuksen päivät järjestetään teemalla "Totta ja tarua – Truths and tales" Lapin yliopistossa Rovaniemellä 28.–30.11.2013.

Päivät pohtivat toden ja tarun, mahdollisen ja utooppisen, todellisen ja valheellisen tiedon kysymyksiä. Päivillä kysytään, mikä on tiedoksi esitetyn ja tiedon politiikan suhde ja mitä erilaiset vaihtoehdot tietämisen tavat tietävät. Kysymyksiä käsitellään muun muassa etnisyyden, identiteetin ja luokan käsitteiden kautta.

Päivien pääpuhujina ovat Terry Eagleton, Diana Mulinari, Stephanie Lawler, Tiina Rosenberg ja Tuija Saresma.

Ammatillisen kuntoutuksen kehittäminen

Lapin yliopiston kuntoutustieteen oppiaine on saanut rahoituksen Euroopan unionin Leonardo Da Vinci -ohjelmasta ammatillista kuntoutusta koskevaan kehittämishankkeeseen vuosille 2013–2015.

Hankkeessa kartoitetaan kumppanimaiden ammatillisen kuntoutuksen, etenkin työmarkkinoilta syrjäytyneiden työhönkuntoutuksen ja siihen liittyvän työnantajayhteistyön toimintamalleja ja hyviä käytäntöjä.

Eurooppalaiseen kumppanuushankkeeseen osallistuu 11 toimijaa kahdeksasta maasta. Hankkeeseen osallistuu tutkijoita Lapin yliopiston lisäksi Cardiffin (Englanti), Salamancan (Espanja) ja Varsovan (Puola) yliopistosta. Toisena suomalaisena kumppanina hankkeessa on mukana Kiipulasäätiö.

Kansainvälinen asiantuntijaryhmä arvioi Lapin yliopiston tutkimuksen

Rehtori Mauri Ylä-Kotola on asettanut tutkimuksen kansainvälisen arvioinnin asiantuntijaryhmän. Ulkomaisten yliopistojen asiantuntijoista koostuva ryhmä tekee tämän syksyn aikana kertaluontoisen arvioinnin Lapin yliopistossa tehdystä tutkimuksesta.

Asiantuntijaryhmän puheenjohtaja on Jorma Sipilä Tampereen yliopistosta. Asiantuntijaryhmän jäseninä ovat professori Timothy Ingold Aberdeen yliopistosta, professori Chris Southcott Lakeheadin yliopistosta, professori Annette Pritchard Cardiff Metropolitanin yliopistosta, rehtori Anna Valtonen Umeån yliopistosta ja professori Arlie Hochschild Kalifornian yliopistosta.

Nuorten velkaongelmat

Nuorten velkaongelmat – velkatyypit, selviytyminen ja vastuukysymykset -tutkimushankkeella kehitetään sääntelyä ja rakenteita, jotta nuorten velkaongelmia voitaisiin ehkäistä tulevaisuudessa entistä paremmin. Hankkeessa tutkitaan muun muassa nuorten velkaongelmin velkatyyppejä, selviytymistä, vastuukysymyksiä, velkaongelmien luonnetta sekä eri toimijoiden ja viranomaisten rooleja ongelmien muodostumisessa ja niistä selviytymisessä.

Tutkimushanketta vetää Lapin yliopiston professori Tuula Linna oikeustieteiden tiedekunnasta. Tutkimuskonsortioon kuuluvat (pj) professori Tuula Linna (Lapin yliopisto), tutkimusjohtaja Kati Rantala (Oikeuspoliittinen tutkimuskeskus), tutkimuspäällikkö Anu Raijas (Kuluttajatutkimuskeskus) ja professori Anssi Keinänen (Itä-Suomen yliopisto). Lapin yliopistosta hankkeessa on mukana myös OTT Marja-Leena Niemi. Suomen Akatemia on myöntänyt hankkeelle kaikkiaan 760 000 euron rahoituksen. Lapin yliopiston osuus on 230 000 euroa.

Raimo Kinnunen, 1947.

Lapin jälleenrakennus

Professori Marja Tuomisen vetämä Feenikshanke on saanut 350 000 euron rahoituksen Suomen Akatemialta. Hankkeessa selvitetään, miten taide ja kulttuurielämä osallistuiivat Lapin henkiseen ja materiaaliseen jälleenrakennukseen. Aikaisemmin hanke on saanut rahoitusta Lapin yliopistolta sekä Jenny ja Antti Wihurin rahastolta.

EU-hankkeiden arviointi

Lapin yliopisto ryhtyy selvittämään EU-hankkeiden arviointikäytäntöjä. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten hankkeissa arvioidaan omaa toimintaa ja sen tuloksellisuutta. Lisäksi tutkimuksessa kartoitetaan, miten hankkeiden arviointikäytäntöjä voitaisiin kehittää ja millaista tukea EU-hankkeet tarvitsevat arviointien toteuttamiseen. Tutkimuksen kohteena on yli 300 lappilaista EU-hanketta, jotka ovat saaneet rahoituksen Lapin liiton kautta Euroopan aluekehitysrahastosta ja Lapin ely-keskuksen kautta Euroopan sosiaalirahastosta.

Tutkimus tuottaa käytännönläheisen arviointioppaan ja tutkimusraportin lappilaisien EU-hankkeiden arviointikäytännöistä. Tutkimus on Lapin liiton ja Euroopan aluekehitysrahaston rahoittama, ja se toteutetaan Lapin yliopiston Lappea-instituutissa.

Yritysten johtaminen

Yhteiskuntatieteiden tiedekunnan tutkijat ovat saaneet rahoituksen yritysten johtamista koskevaan tutkimukseen. Tutkimus liittyy Lapin yliopiston hyvinvoinnin ja muuttuvan työn tutkimusprofiiliin.

Tutkimushanke tuottaa uutta tietoa liiketoiminnan kehittämistä uudenlaisilla verkostomaisilla tavoilla. Lapin yliopistossa tehtävä tutkimus kohdentuu innovatiiviseen johtamiseen ja joustaviin työkäytäntöihin.

Tutkimushankkeessa on mukana viisi yliopistoa. Hanke on saanut miljoonan euron rahoituksen Tekesin Liideri-ohjelmasta. Lapin yliopiston osuus budjetista on noin 140 000 euroa.

Hallinto ja johtaminen

Työsuojelurahasto ja sairaanhoitopiirit ovat myöntäneet 300 000 euron rahoituksen Inhimillisesti tehokas johtaminen -tutkimushankkeelle. Tutkimushanke liittyy Lapin yliopiston hyvinvoinnin ja muuttuvan työn tutkimusprofiiliin.

Terveydenhuolto edellyttää inhimillistä ja tehokasta johtamista, jossa korostuvat positiivisen johtaminen ja myönteiset käytänteet, joiden varaan johtamista ja työyhteisöjen toimintaa voidaan rakentaa. Tehokkuus tarkoittaa tiedon sekä tiedon hallinnan entistä parempaa haltuun ottamista. Inhimillisesti tehokas johtaminen -tutkimushanke auttaa organisaatioita edellä mainittuihin tavoitteisiin.

Hanke on jatkoa vuonna 2009 alkaneelle tutkimuskonsortiolle, jossa erityisesti Lapin sairaanhoitopiiri on ansioitunut kehittäessään inhimillisesti tehokasta sairaalaa. Tutkimuskonsortion tieteellisessä vastuussa ovat Lapin yliopiston professorit Antti Syväjärvi ja Juha Perttula.

JUKKA-PEKKA SELIN

Tarinoiden ja muistojen piha

Rovaniemeläisen Rautiosaaren palvelutalon pihalle on rakentunut vuoden kuluessa tarinoiden ja muistojen piha palvelutalon asukkaiden ja Rautiosaaren koulun oppilaiden yhteisen taidetoiminnan tuloksena.

Taideprojektilla on pyritty luomaan edellytyksiä palvelutalon asukkaiden mielekkäälle toiminnalle ja sosiaaliselle osallistumiselle. Lisäksi projekti on pyrkinyt edistämään sukupolvien välistä vuorovaikutusta sekä kehittämään taidelähtöisiä menetelmiä ikäihmisten hyvinvoinnin tukemiseen.

Projektia on vetänyt Lapin yliopiston

soveltavan kuvataiteen maisteriohjelman opiskelija Riitta Johanna Laitinen, joka on vastannut taidetoiminnan suunnittelusta ja toteuttamisesta yhteistyössä paikallisten tahojen kanssa. Taideprojekti on osa Laitisen opinnäytetyötä.

Taideprojekti on osa Lapin korkeakoulukonsernin toimijoiden yhteistä Ikäehytshanketta, jonka tavoitteena on lappilaisten ikäihmisten hyvinvoinnin, elämänlaadun ja elämänhallinnan tukeminen kehittämällä heille suunnattuja palvelumalleja ja työmenetelmiä.

Ympäristömuutoksen kuvantaminen

Oulangan tutkimusasema on saanut Monacon Prinssi Albert II Säätiöltä rahoituksen projektiin, jossa kuvannetaan ympäristömuutosta uusilla tavoilla: mikroskooppikuvaamisella, toistokuvauksella, vedenalaisella kuvauksella ja paikallisella ilmakuvauksella.

Projekti on osa Arktisen yliopiston Communicating Arctic Research -temaattisen verkoston toimintaa, joka aloitti toimintansa

viime vuonna. Temaattista verkostoa johtavat YK:n UNEP Grid-Arendal ja Oulun yliopisto. Keskeiset partnerit hankkeessa ovat Arktinen yliopisto, Lapin yliopisto, Tampereen ammattikorkeakoulu, YK:n UNEP Grid-Arendal (Norja) sekä Kuusamon Ympäristö- ja luontokuvusakatemia. Rahoituksen kokonaissumma on noin 293 000 euroa, josta säätiön maksama osuus on 145 613 euroa vuosille 2014–2016.

JAANA SEVERIDT

Ennätysmäärä vaihto-opiskelijoita

Lapin yliopistossa opiskelee tänä syksynä lähes 190 vaihto-opiskelijaa. Vaihto-opiskelijoita on saapunut Rovaniemelle 29 maasta ympäri maailmaa. Suuri osa on saapunut Euroopan eri maista Erasmus-vaihto-ohjelman kautta, eniten Saksasta, Espanjasta ja Ranskasta. Lisäksi vaihto-opiskelijoita on tullut Japanista, Kiinasta, Venäjältä, Kanadasta, Yhdysvalloista, Brasiliasta, Kolumbiasta, Australiasta, Botswanasta, Ghanasta, Israelista ja Turkista.

– Lapin yliopiston suosioon vaihto-opiskelijoiden keskuudessa on monta syytä: yliopistolla on pienet opetusryhmät, selkeä profiili, runsaasti englanninkielistä opetusta sekä hyvät tukipalvelut. Esimerkiksi arktisiin kysymyksiin keskittyvässä Arctic Stu-

dies -ohjelmassa opiskelee yli 20 ulkomaalaista opiskelijaa: määrä on kaksinkertainen edelliseen lukuvuoteen verrattuna, Lapin yliopiston kansainvälisten asiain päällikkö Outi Snellman sanoo.

Vaihto-opiskelijoiden lisäksi Lapin yliopistoon on valittu 45 uutta kansainvälistä tutkinto-opiskelijaa englanninkielisiin maisteriohjelmiin.

Kansainvälisten opiskelijoiden määrän kasvaessa Lapin yliopiston ja Rovaniemen ammattikorkeakoulun yhteiseen ystävätoimintaan tarvitaan mukaan innokkaita rovaniemeläisiä, jotka haluavat tutustua kansainvälisiin opiskelijoihin ja tutustuttaa heitä suomalaiseseen arkeen. Lisätietoa ystävätoiminnasta: www.ulapland.fi/yp

Osallistu

LYYn historiatyöhön

Lapin yliopiston ylioppilaskunta (LYY) valmistelee 35-vuotishistoriikkia. Asiatietojen lisäksi teokseen halutaan mukaan ihmisiä, elämänläheisyyttä, hauskoja tapahtumia, huumoria ja kuvia.

Ylioppilaskunnan toiminnassa mukana olleita ihmisiä pyydetään lähettämään pieniä kertomuksia ja kuvia vuosien varrelta Esko Fältille sähköpostitse: [efalt\(at\)luukku.com](mailto:efalt(at)luukku.com). Lisäksi ylioppilaskunta toivoo vinkkejä ihmisistä, joita teokseen voitaisiin haastatella.

Kirjoitusten pituus voi olla muutamasta rivistä 1–2 sivuun. Tekstejä voidaan muokata ja kuvien osalta tekijänoikeudet tulevat ylioppilaskunnan käyttöön. Lähetettyjen materiaalien mukana tulee ilmoittaa lähettäjän yhteystiedot. Julkaistujen kertomusten kirjoittajien nimet julkaistaan historiikissa.

Historiikki valmistuu huhti-toukokuussa 2014, ja sen toimittaa kasvatustieteen maisteri Esko Fält Rovaniemeltä. Historiikki ilmestyy noin 100-sivuisena painettuna kirjana.

ARTO LIIHTI

Opiskelijoita vappumarssilla keuhällä 2009.

ANNA-LEENA MUOTKA

Gradupalkinnot

Markkinoinnin opiskelija KTM Juhani Parhialan pro gradu -tutkielma *Systeeminen tulkintakehys heikoille signaaleille* on saanut Suomen tulevaisuuden tutkimuksen seuran tämän vuoden gradupalkinnon.

Tutkielmassa problematisoidaan tulevaisuuden tutkimuksessa käytettyjä tieteenfilosofisia lähtökohtia. Valintaperusteissa kiitellään Parhialan tutkimusta muun muassa tulevaisuudentutkimuksen syvällisestä ymmärtämisestä.

Markkinoinnin opiskelija KTM Jaana Kaarretin pro gradu -tutkielma *Vanhoiden tanssit esittävät: diskurssianalyttinen tutkimus nuorten kulutusjuhlahakulttuurista* on saanut Suomen kulutus tutkimuksen seuran tämän vuoden gradupalkinnon.

Jaana Kaarretin tutkielma tarkastelee nuorten kulutuskulttuurin moninaisuutta ja eri ulottuvuuksia lukioiden vanhojen tanssien kautta. Valintaperusteissa kiitellään Kaarretia muun muassa siitä, että hän onnistuu tuomaan ansiokkaasti esille kulutuksen nivoutumisen vanhojen tansseihin.

Työryhmä pohtii gradujen julkaisemista

Rehtori Mauri Ylä-Kotola on nimennyt työryhmän arviomaan gradujen ohjaamis- ja julkaisukäytäntöjä. Työryhmän tulee tehdä esitys asiassa yliopiston rehtorille vuoden 2013 loppuun mennessä.

Työryhmän tehtävänä on arvioida gradujen ohjaamis- ja julkaisukäytäntöjä sekä laatia ohjeet muun muassa gradujen sähköisestä julkaisemisesta. Ohjeissa tulee huomioida gradujen sähköisestä julkaisemisesta aiheutuvat immateriaalioikeudelliset, hallinnolliset ja arkistointia koskevat kysymykset. Lisäksi työryhmän tehtävänä on laatia gradujen toimittamista ja julkaisemista koskevat yleiset ohjeet, jotka soveltuvat kaikkien tiedekuntien käyttöön.

Työryhmään kuuluvat opetusvararehtori Kaarina Määttä (pj), dekaani Matti Niemivuo, dekaani Päivi Naskali, dekaani Juha Perttula, dekaani Timo Jokela, hallinto- ja lakiasiaintohtaja Markus Aarto, kirjastonjohtaja Susanna Parikka, ylioppilaskunnan hallituksen puheenjohtaja Ira Hietanen sekä sihteerinä verkko-opetuksen kehittämispäällikkö Sirpa Purtilo-Nieminen.

Hyvinvointituotteita matkailijoiden käyttöön

Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutin (MTI) Lapin yliopiston opiskelijat ovatideoineet kurssityönä luonto- ja hyvinvointipalveluita matkailijoiden käyttöön. Mukana ideoinnissa ovat olleet myös Lapin yliopiston teollisen muotoilun opiskelijat.

Opiskelijoiden tehtävänä oli suunnitella matkailutuote, jossa hyödynnettäisiin Detrian tuotteita. Detria valmistaa luontaiskosmetiikka- ja hoitotuotteita lappilaisista yrteistä. Opiskelijoiden työn tuloksena syntyi idea muun muassa kiertävästä hyvinvointibussista sekä yleensäkin kansanparannusperinteen hyödyntämisestä entistä vahvemmin ohjelmalveluissa.

Suunnittelutyössä yhdistyivät tuotesuunnittelun poikkitieteellinen näkökulma sekä yhteistyö oppilaitosten ja yritysten kesken. Opiskelijoita sparrasivat Detrian lisäksi Raimo Jänkälä ja Rauno Rusko Unelmatehdas-hankkeesta. Unelmatehdas on monialainen MTI:n, Lapin yliopiston ja Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun ideahautomato, joka toimii linkkinä yritysten ja oppilaitosten välissä yhteistyössä.

NÄYTTELYPOIMINTOJA

Galleriat Valo ja Katve 1 & 2, Arktikum, Pohjoisranta 2

6.10.2013 saakka
Kansainvälinen nykytaiteen biennaali X-Border

11.10.–3.11.2013
Bettina Schülke : Transaction 3, From Flatland to Spaceland – Picture Time

6.11.–8.12.2013
Arctic Art: Yakutian yliopiston ja Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan yhteisnäyttely

Erika Sarivaaralle Israel Ruong -palkinto

Saamelainen korkeakoulu on myöntänyt vuoden 2012 Israel Ruong -palkinnon kasvatustieteen tohtori Erika Sarivaaralle saamen kielen tutkimuksen edistämisestä. Stipendin suuruus on 20 000 Norjan kruunua. Palkinnon saa nyt ensimmäistä kertaa Lapin yliopistossa väitellyt tutkija.

Erika Sarivaara on tutkinut saamen kielen elvytystä. Hän väitteli Lapin yliopistossa kesäkuussa vuonna 2012 aiheesta *Statuksettomat saamelaiset. Paikantumisia saamelaisuuden rajoilla*. Sarivaaran tutkimus avaa tuoreita näkökulmia kielenelvytyksestä ja saamelaisuuden rajoista. Hän teki väitöskirjansa Lapin yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa ohjaajanaan professori Kaarina Määttä.

Israel Ruong -palkinto jaetaan joka toinen vuosi. Palkinto on jaettu 19 kertaa vuodesta 1985 lähtien. Aiemmin palkinto on myönnetty mm. professori Veli-Pekka Lehtolalle (1997), filosofian tohtori Marja-Liisa Olthuisille (1999) ja professori Ole Henrik Maggalle (1985).

ANNA-LEENA MUOTKA

Lassi Heiniselle islantilainen kunniamerkki

Islannin presidentti Olafur Ragnar Grimsón on myöntänyt professori Lassi Heiniselle kunniamerkin Islannin ja Suomen suhteiden edistämisen hyväksi tehdystä työstä.

Professori Lassi Heininen on arktisen politiikan professori ja kansainvälisten suhteiden dosentti Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnassa. Hän toimii vieraillevana professorina islantilaisessa Akureyrin yliopistossa ja käy luennoimassa myös kanadalaisessa Trentin yliopistossa. Lisäksi Heininen on toiminut Pohjoisen tutkimusfoorum (NRF) johtoryhmän puheenjohtajana. Heininen luennoi aktiivisesti kansainvälisissä konferensseissa ja organisoii kansainvälisiä tiedeseminaareja, työpajoja ja muita tapahtumia, joista esimerkiksi mainittakoon NRF:n avoimet kokoukset ja vuotuinen Kalottiakatemia. Heininen on Arktisen vuosikirjan päätoimittaja sekä Arktisen yliopiston geopolitiikan ja turvallisuuden tutkimuksen temaattisen verkoston johtaja.

Islannin Haukan ritarikunnan Ritarin risti voidaan myöntää islantilaisille tai ulkomalaisille henkilöille Islannin hyväksi tehdystä työstä. Ritarikunta perustettiin vuonna 1921.

MAURI PÄNTTÄJÄ

Ahti Saarenpäälle tiedepalkinto

Lapin rahaston tiedepalkinto (10 000 euroa) on myönnetty professori **AHTISAARENPÄÄLLE** oikeustieteen opetuksesta, tutkimuksesta ja asiantuntijuudesta.

Professori Ahti Saarenpää oli Lapin korkeakoulun oikeustieteiden osaston ensimmäisiä opettajia 1970-luvun lopulla. Hänet nimitettiin silloisen Lapin korkeakoulun perhe- ja jäämistöoikeuden professoriksi 1981, missä tehtävässä hän toimii edelleen Lapin yliopistossa. Saarenpää on vaikuttanut ratkaisevasti Lapin korkeakoulun ja sittemmin Lapin yliopiston oikeustieteen opetuksen ja tutkimuksen muotoutumiseen vuosien saatossa.

TULOSSA

Ikääntyvien yliopiston luentoja

9.10.2013 14.00–15.30

Lapin yliopisto, Fellman-sali
Onko oikeusvaltio
rapautumassa?

Hovioikeuden presidentti
emeritus Esko Oikarinen

20.11.2013 14.00–15.30

Lapin yliopisto, Fellman-sali
Ikääntyneen suun terveys ja
terveyden edistäminen

TtT, yliopettaja Helena Heikka,
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

ANNA-LEENA MUOTKA

ANTTI SYVÄJÄRVI
HALLINTOTIETEEN
PROFESSORIKSI

Hallintotieteiden tohtori, filosofian tohtori Antti Syväjärvi on kutsuttu hallintotieteen, erityisesti tieto- ja henkilöstöhallinnon professorin tehtävään Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekuntaan 1.11.2013 lukien.

Antti Syväjärvi on suorittanut filosofian tohtorin (pääaine psykologia) tutkinnon Ilossa-Britanniassa Cardiffin yliopistossa 1998 ja hallintotieteiden tohtorin tutkinnon Lapin yliopistossa 2005. Syväjärvi on Tampereen yliopiston hallintotieteen dosentti.

Työurallaan Syväjärvi on toiminut useita vuosia ulkomaisissa yliopistoissa tutkimus- ja opetustehtävissä, kuten kuusi vuotta Astonin ja Cardiffin yliopistoissa Ilossa-Britanniassa. Lapin yliopiston palvelukseen Antti Syväjärvi tuli vuonna 2005. Lapin yliopistossa hän on hoitanut määräaikaisena hallintotieteen ja julkishallinnon professorin tehtäviä.

ANNA-LEENA MUOTKA

HANNELE KOSKINIEMI
ARKTIKUM-
PALVELU OY:N
TOIMITUSJOHTAJAKSI

Arktikum-Palvelu Oy:n uudeksi toimitusjohtajaksi on valittu kauppatieteiden maisteri Hannele Koskiniemi kesäkuun 2013 alusta lähtien.

Hannele Koskiniemi on valmistunut kauppatieteiden maisteriksi Vaasan yliopistosta 2005 pääaineenaan kansainvälinen

ANNA-LEENA MUOTKA

JAAKKO HUSA
KANSAINVÄLISEN
VERTAILEVAN OIKEUS-
TIETEEN AKATEMIAN
TÄYSJÄSENEKSI

Professori Jaakko Husa on valittu kansainvälisen vertailevan oikeustieteen akatemian täysjäseneksi. Akademia (Académie internationale de droit comparé) hyväksyy jäsenekseen vain tutkijoita, jotka harjoittavat korkeatasoista alan tutkimusta. Jäsenistä suurin osa sijoittuu associate-luokkaan, ja vain pieni osa voi tulla valituksi täysjäseneksi (titular member).

Vuonna 1924 Haagissa perustettu akatemia on riippumaton ja johtava akateeminen järjestö alallaan. Sen sihteeristö toimii Pariisissa. Akatemia järjestää eri puolilla maailmaa joka neljäs vuosi pidettävän oikeusvertailun maailmankongressin, jota kutsutaan usein oikeustieteiden olympialaisiksi. Akatemia kokoaa riveihinsä maailman pätevimät oikeusvertailijat.

Jaakko Husa on oikeuskulttuurin ja oikeuslingvistiikan professori Lapin yliopistossa. Hän on julkaissut runsaasti tieteellisiä artikkeleita alan johtavissa kansainvälisissä julkaisuissa.

yritystoiminta/markkinointi. Aikaisemmin Koskiniemi on toiminut Nokia Oyj:n Marketing Manager -tehtävissä Espoossa. Koskiniemi on kotoisin Rovaniemeltä.

Arktikum-Palvelu Oy on perustettu 1991 Arktikum-talon palveluyhtiöksi. Vuonna 2011 toiminta laajeni myös Kulttuuritalo Korundiin. Arktikum-Palvelu Oy:n toimialaan kuuluvat muun muassa myynti ja markkinointi, asiakkaan vastaanotto, näyttely- ja tapahtumalippumyynti, museokauppa, kokous-, konsertti-, kongressi- ja kahvila-ravintolapalvelut.

ANNA-LEENA MUOTKA

MANU PAJULUOMA
TIETOHALLINTO-
JOHTAJAKSI

Manu Pajuluoma on aloittanut Lapin yliopiston tietohallintojohtajana elokuussa 2013. Pajuluoma siirtyy Lapin yliopiston palvelukseen finanssisektorilta. Viimeiset neljä vuotta hän on toiminut OP-Pohjola-ryhmän palveluksessa Helsingissä liiketoimintatiedon hallintaan, tietohallintoon sekä palvelukehittämiseen liittyvissä esimies- ja johtotehtävissä. Tätä ennen hän toimi liikkeenjohdon neuvonantajan tehtävissä KPMG Oy:llä.

Ennen siirtymistään liike-elämän palvelukseen Pajuluoma työskenteli Lapin yliopistolla atk-palveluiden esimies- ja asiantuntijatehtävissä sekä informaatioteknologian opetustehtävissä.

ARTTO LIITI

ARTTO LIITI

SEPPO KOSKINENTURKUUN,
JARI STENVALL TAMPEREELLE

Lapin yliopiston työoikeuden professori Seppo Koskinen on siirtynyt Turun yliopiston työoikeuden professoriksi ja julkishallinnon professori Jari Stenvall on siirtynyt Tampereen yliopiston hallintotieteen professoriksi 1.8.2013 lukien. Koskinen oli Lapin yliopiston palveluksessa vuodesta 1992 lähtien ja Stenvall vuodesta 2002 lähtien.

KIRSTI LEMPIÄINEN

Sukupuolentutkimuksen yliopistonlehtori,
kasvatustieteiden tiedekunta, Lapin yliopisto

*Meiltä feministeiltä
ei juuri onnellisuutta
tai ainakaan
iloisuutta odoteta.*

ARTTO LUHTI

Onnellisuus ja sen puute

Lueskelin netistä nuorisoa käsittelevää keskustelua. Jotkut ihmettelivät nykynuorten happamuutta. Iloisuuden ja onnellisuuden pitäisi olla nuorelle ihmiselle – ja etenkin nuorelle naiselle – ”luonnollista”, olemuksellista. Samassa yhteydessä sivuttiin myös onnettomuutta. Kärkevä keskustelijaksi oli törmännyt kerjäläismieheen, jonka anomisessa ilmeisesti oli parantamisen varaa. Kurjuus ei ollut tarpeeksi konkreettista, ruumiillistunutta. Vaatteetkin olivat ehjät.

Odotamme kanssaihmisiltä onnellisuutta ja sen puutetta eri tavoin, mistä Sara Ahmed kirjoittaa teoksessaan *Onnellisuuden lupaus* (The Promise of Happiness, 2011). Esimerkiksi meiltä feministeiltä ei juuri onnellisuutta tai ainakaan iloisuutta odoteta. Saman voisi ulottaa kaikkiin kriittisesti maailmanmenoa seuraaviin ja kommentoiviin ihmisiin. On ikään kuin ristiriitaista olla yhtäältä onnellinen ja toisaalta epäileväinen – ainakin julkisessa tilassa.

Vaikka ilon syyksi löytäisikin yhteisiä asioita helposti, onnellisuuden käsittäminen on huomattavasti vaikeampaa. Sonkajärveläinen yrittäjä Minna Kärnä kertoo lehtijutussa (HS 31.7.2013) lähteneensä kävelemään onnellisuutta odottaessaan. Hänelle kävi niin, että juuri kävely teki hänet onnelliseksi. Kärnä uskoo meillä ihmisillä olevan onnellisuuslihaksen, jota arkielämässä voi vahvistaa. Oma lihakseni tuntuisi vievän pienten arkisten asioiden äärelle, hiljaisuuteen, lukemiseen, kirjoittamiseen ja – kävelemiseen. Tällä kertaa se toi Jerisjärven rannalle. Hymy on herkässä.

Olen tietenkin hyväosainen, kun voin spekuloida onnellisuudella ja sen puutteella siinä sivussa, kun teen asioita, joista pidän. Sosiaalisesta näkökulmasta onni harvoin on särötöntä ja samanlaista kaikille, kuten Mona Mannevuon esittää onnellisuuspolitiikkaa käsittelevässä artikkelissaan (*Erot ja etiikka feministisessä tutkimuksessa* 2012, 181). Hän käyttää tulkinnassaan Lauren Berlantin käsitteellistystä julma optimismi.

Julma optimismi saa meidät hamuamaan yhteiskunnallista nousua, joka on ollut aiemmin mahdollista. Se myös saa meidät epäilemään omia kykyjämme, jos menestystä ei tulekaan. Jos vaikkapa ei olekaan sitä vakituista työpaikkaa ja sen mukanaan tuomia asioita. Tämä on helppoa todeta nyky-yliopistossa, jossa yhä harvempi voi haaveilla pysyvistä työurasta. Mannevuon mukaan julmaa on siis se, että ajatellaan kaikilla ikään kuin olevan ”samat mahdollisuudet tulla onnellisiksi, joskin toisilta se vaatii vähän enemmän vaivannäköä”.

Onnellisessa maailmassa ohitse kulkevan nuoren naisen ei tarvitse hymyillä eikä kerjäläismiehen pukeutua rikkinäisiin vaatteisiin. Samanlaisuutta ei tavoitella. Eikä onnellisuuspolitiikkaa tarvita.

ABIPÄIVÄT JA KOULUTUSMESSUT LUKUVUONNA 2013–14

Lapin yliopisto esittäytyy vuosittain useilla koulutusmessuilla ja muissa tapahtumissa, joissa tapaamme opiskelijoita, opinto-ohjaajia ja muita yliopisto-opinnoista kiinnostuneita. Kerromme mielellämme opiskelusta Lapin yliopistossa ja vastaamme kysymyksiin.

Olemme mukana mm. seuraavilla koulutusmessuilla/abipäivillä lukuvuonna 2013–2014:

- **Eteenpäin** – Koulutus- ja työelämämessut, Oulu, 9.–10.10.2013
- **Rovaniemen koulutusmessut** 6.–7.11.2013
- **Abi-päivät** Oulun yliopisto, 13.–14.11.2013
- **Knowhow** Vaasa, 20.–21.11.2013
- **Studia-messut** Helsinki, 3.–4.12.2013
- **Abi-päivä** Lapin yliopisto, 12.12.2013
- **Opinlakeus-messut** Seinäjoki, 22.–23.1.2014
- **Valtakunnalliset opopäivät** Seinäjoki, 6.–8.2.2014

Lisätietoja: hakukoordinaattori **Pirjo Hirvonen**, etunimi.sukunimi@ulapland.fi, puh. 040 355 9926

Katso myös hae.ulapland.fi

UNIVERSITY OF LAPLAND
LAPIN YLIOPISTO

PL 122 • 96101 ROVANIEMI

Sopimus 881414

S U O M E N K U L T T U U R I R A H A S T O N
V U O D E N
2 0 1 4
A P U R A H A T

Suomen Kulttuurirahaston apurahat myönnetään yksityishenkilöille, työryhmille ja yhteisöille suomalaisen kulttuurin edistämiseen. Apurahat on tarkoitettu jatko-opintoihin ja tutkimustyöhön kaikilla tieteen aloilla sekä taiteelliseen työskentelyyn.

Kulttuurirahasto tukee myös kulttuuripoliittisesti merkittäviä hankkeita, jotka edellyttävät tavanomaista suurempaa rahoitusta.

Eriyisapurahoina myönnetään 1-2 apurahaa kaksivuotisiin **Tieteen työpajoihin** sekä 1-2 taiteen **Katapultti-apurahaa**. Lisäksi jaetaan yksi tai useampi **Eminentia-apuraha**.

APURAHAN HAKEMINEN

Kulttuurirahaston keskusrahaston apurahojen hakuaika on **1.-31.10.2013**. Haku tapahtuu verkkopalvelussa osoitteessa **www.skr.fi/apurahanhakija**. Hakulomake liitteineen toimitetaan Kulttuurirahastoon myös allekirjoitettuna tulosteena hakujan puitteissa. Viimeisen hakupäivän kotimaan postileima hyväksytään. Käsiteltäväksi ei oteta sähköpostilla lähetettyjä hakemuksia.

Maakuntarahastojen seuraava yhteinen hakuaika on 10.1.2014-10.2.2014.

Apurahahakemusta tukevat lausunnot annetaan ensisijaisesti lausunnonantajan verkkopalvelussa osoitteessa **www.skr.fi/lausunnonantaja**.

Tarkemmat hakuohjeet ovat osoitteessa www.skr.fi/hakuopas

WWW.SKR.FI/APURAHAT